

II LUKU

TAISTELU MARXILAISEN PUOLUEEN LUOMISEKSI VENÄJÄLLÄ. VSDTP:n PERUSTAMINEN. BOLŠEVISMIN SYNTY (vuodet 1894—1904)

1. Leniniläisen vaiheen alku marxilaisuuden kehityksessä. Leninin taistelu narodnikkilaisuutta ja „legaalista marxilaisuutta” vastaan. Pietarin „Taisteluliitto työväenluokan vapauttamiseksi”. VSDTP:n I edustajakokous

19. vuosisadan 90-luvulla kapitalismi saavutti Venäjällä uusia voittoja. Nuo vuodet olivat teollisen nousun aikaa. Varsinkin rautateiden rakentaminen edistyi voimakkaasti. Vuosina 1890—1900 rakennettiin uutta rataa yli 21 tuhatta virstaa. Siitä syystä kasvoivat nopeasti rauta- ja polttoaineteollisuus. Maahan alkoi virrata voimakkaasti ulkomaisen porvariston pääomaa, jota houkuttelivat tänne korkeat liikevoitot. Kymmenessä vuodessa tuotanto ja työläisten lukumäärä kaksinkertaisuivat. Yksistään teollisuuteen tuli noin miljoona uutta työläistä. Puolet teollisuustyöläisistä oli perinnäisiä proletaareja, joiden isätkin olivat jo olleet työssä tehtaissa.

70—80-luvun vaistonvaraiset lakot valmistelivat työväenjoukkojen heräämistä tietoiseen taisteluun. Syksyllä 1893, työväenliikkeen nousun aattona, V. I. Lenin muutti Samarasta Pietariin osallistuakseen vallankumoukselliseen toimintaan. Jo ensimmäiset V. I. Leninin esiintymiset pietarilaisissa kerhoissa osoittivat, että vallankumoukselliseen liikkeeseen oli tullut huomattava johtomies, etevä teoretikko ja mainio organisaattori, horjumaton vallankumousmies, jolla oli raudanlujaa tahtoa ja ehtymättömästi tarmoa ja joka uskoi lujasti työväen asian voittoon ja valoi tätä uskoa toisiinkin. V. I. Leninistä tuli pian Pietarin marxilaisten yleisesti tunnustettu johtaja.

V. I. Lenin asetti marxilaisten tehtäväksi luoda itsenäisen marxilaisen työväenpuolueen. Puoluetta jouduttiin rakentamaan vaikeissa maanalaisuuden oloissa, herkeämättömien poliisivaikeuksien alaisena. Puoluettaan luodessaan Venäjän marxilaiset joutuivat käymään ankaraa taistelua ei ainoastaan narodnikkilaisuutta, vaan myös muita poliittisia suuntia samoin kuin niitä työväenliikkeessä olevia opportunisteja vastaan, jotka uhrasivat työväenluokan perusintressit tilapäisten hetken etujen vuoksi.

Taistelussa marxilaisuuden puolesta oli aikaisemmin esittänyt pääosaa „Työn vapautus” ryhmä. Nyt tässä taistelussa sai ratkaisevan merkityksen Venäjällä kasvanut huomattava marxilainen ydinjoukko.

Pahimpana marxilaisuuden juurtumista haittaavana aatteellisenä esteenä oli yhä narodnikkilaisuus. Marxilaisuuden voiton varmentaminen ja proletariaatin puolueen luominen vaativat sen lopullista murskaamista. Estääkseen marxilaisuuden vaikutuksen nopean kasvun vallankumouksellisten piirien keskuudessa narodnikit aloittivat sotaretken marxilaisuutta vastaan. Venäläiset marxilaiset vastasivat kirjoittamalla lukuisia vastalausekirjeitä, joista huomattavimpia olivat N. J. Fedosejevin kirjeet. Nämä illegaaliset kirjeet kulkivat käsistä käsiin ja niitä luettiin ahneesti vallankumouksellisten maanalaisissa kerhoissa.

Narodnikkilaisuutta vastaan käydyssä aatteellisessa sodassa oli varsin huomattava merkitys V. I. Leninin kirjalla „Mitä ovat ‚kansan ystävät’ ja miten he taistelevat sosialidemokraatteja vastaan?”, joka painettiin salaisesti kesällä 1894. Siinä arvosteltiin narodnikkien maailmankatsomusta, taloustieteellisiä katsointokantoja, poliittista ohjelmaa ja taktiikkaa.

Narodnikkien idealistisen historiankäsityksen vastapainoksi V. I. Lenin esitti marxilaisen, materialistisen käsityksen yhteiskuntaelämästä. Historian kulkua eivät määrää yksityisten persoonallisuuksien subjektiiviset tahtomukset, vaan yhteiskunnan kehityksen objektiiviset lait. Marxilainen tiede paljastaa kapitalismin ajan kaikenmoiset ristiriidat ja osoittaa proletariaatille, miten vapaudutaan kapitalistisesta riistosta. Venäjän sosialistien tehtävänä on kehittää marxilaista teoriaa, levittää sitä työväenjoukkojen keskuuteen, järjestää työväenluokkaa. Marxilaisten teoreettisen työn ja käytännöllisen toiminnan tulee olla erottamattomassa yhteydessä keskenään: teorian täytyy palvella käytäntöä, antaa vastaukset elämän asettamiin kysymyksiin, ja sitä pitää tarkistaa käytännön antamien tietojen pohjalla. Vain siinä tapauksessa marxilaisista tulee proletariaatin todellisia aatteellisia johtajia, jotka ovat vapaita dogmatismista ja lahkolaisuudesta.

V. I. Lenin osoitti, että narodnikkilaisuudessa oli tapahtunut syvällisiä muutoksia, että se oli muuttunut vallankumouksellisesta liberaaliseksi; ja paljasti lopullisesti 90-luvun narodnikit. Narodnikit (Mihailovski, Vorontsov ym.) olivat alkaneet väittää, että kapitalismi saattaa „tulla kansan elämään” ilman talonpoikain taloudellista häviötä ja työtätekevien riistoa. He ylistelivät ahkeraa „taloudellista talonpoikaa”, ts. ylistelivät oikeastaan kulakitalouksien kehitystä. Narodnikit peittelivät maaseudun luokkaristiriitoja ja köyhälistön joutumista kulakien velkaorjuuteen esittäen kaikki ne vain „defekteiksi”, jotka „kansaa rakastava” hallitusvalta voi helposti poistaa. Heidän

esittämänsä vähäpätöinen ohjelma sisälsi pikku uudistuksia, jotka eivät kajooneet maaseudulla harjoitetun riiston perustoihin, vaan vetivät talonpoikia syrjään vallankumouksellisesta taistelusta ja saattoivat hyödyttää vain rikkaita, kulakkitalouksia. Narodnikit kieltäytyivät taistelemasta tsarismia vastaan. He panivat nyt kaikki toiveensa tsaarin hallitukseen, joka muka oli luokkien yläpuolella ja kykeni siitä syystä auttamaan työtätekeviä.

Liberaalinen narodnikkilaisuus erosi perinpohjin vallankumouksellisesta narodnikkilaisuudesta. Narodnikkilaisuuden rappeutuminen oli yhteydessä maaseudulla tapahtuneisiin syviin yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin prosesseihin. 70-luvun vallankumoukselliset narodnikit toimivat olosuhteissa, jolloin talonpoikaiston jakautuminen eri kerroksiksi oli vielä vähäistä, he ilmensivät laajojen talonpoikaisjoukkojen mielialoja. 90-luvun liberaaliset narodnikit toimivat oloissa, jolloin talonpoikaisto jakautui kapitalismin kehityksen vaikutuksesta eri kerroksiksi, he olivat todellisuudessa kulakiston etujen ajajia. Narodnikit olivat siis vilpillisiä „kansan ystäviä”. Kansan todellisia edustajia olivat marxilaiset, jotka kehottivat kukistamaan tsaarivallan, tekemään lopun tilanherrojen harjoittamasta sorrosta ja kapitalistisesta riistosta.

Kirjassaan „Mitä ovat ‚kansan ystävä’ ja miten he taistelevat sosialidemokraatteja vastaan?” V. I. Lenin osoitti Venäjän työväenluokan historialliseksi tehtäväksi olla kansan poliittisena johtajana, esitti proletariaatin hegemonia (johtoasema)-aatteen, selitti, ketkä ovat proletariaatin liittolaisia vallankumouksellisessa taistelussa. Taistelussa tsaarin itsevaltiutta vastaan proletariaatin liittolaisia ovat talonpoikaisto, laajat kansanjoukot. Kapitalismia vastaan työväenluokka ei astu yksinäisenä taistelijana, vaan yhdessä maan muiden työtätekevien kerrosten ja riistonalaisten joukkojen kanssa.

Voidakseen täyttää historialliset tehtävänsä proletariaatilla pitää olla marxilainen puolue, joka tuo työväenliikkeeseen tietoisuutta ja järjestyneisyyttä. Sen vuoksi Venäjän marxilaisten ensivuoroisena tehtävänä on järjestää hajallisista marxilaisista kerhoista yhtenäinen sosialistinen työväenpuolue. Kun marxilaiset ovat luoneet lujan järjestön, puolueen, joka muuttaa työläisten hajanaiset kapinoimiset ja lakot proletariaatin tietoiseksi luokkataisteluksi, „silloin”, V. I. Lenin kirjoitti, „Venäjän TYÖLÄINEN, noustuaan kaikkien demokraattisten ainesten eturinnassa, syöksee maahan itsevaltiuden ja johtaa VENÄJÄN PROLETARIAATIN (rinnan KAIKKIEN MAIDEN PROLETARIAATIN kanssa) avoimen poliittisen taistelun suoraa tietä VOITTOISAAN KOMMUNISTISEEN VALLANKUMOUKSEEN” (Teokset, 1. osa, s. 288).

Lenin oli Venäjän marxilaisista ensimmäinen, joka esitti proletariaatin hegemonia -teesin ja sen ajatuksen, että työväen-

luokan ja talonpoikaiston *vallankumouksellinen liitto* on tärkein keino tsarismiin, tilanherrain ja porvariston kukistamiseksi.

Nämä Leninin ajatukset olivat arvokas panos marxilaiseen teoriaan. V. I. Lenin opetti marxilaisia, valveutuneita työläisiä ymmärtämään, että proletariaatin historiallisena tehtävänä on olla kaikkien sorrettujen johtaja, tajuamaan ne valtavat vallankumoukselliset mahdollisuudet, joita piilee laajoissa kansanjoukoissa, ennen kaikkea talonpoikaistossa.

Vallankumouksellisilla marxilaisilla oli Venäjällä 90-luvulla narodnikkien lisäksi vielä toinenkin vastustaja, ns. „legaaliset marxilaiset”. Nämä olivat porvarillisia intelligenttejä, jotka käyttäen lippunaan marxilaisuutta propagoivat omia katsomuksiaan legaalisisa, ts. tsaarin hallituksen sallimissa, sanoma- ja aikakauslehdissä. Maan kapitalistisen kehityksen etujen puoltajina „legaaliset marxilaiset” arvostelivat omalla tavallaan narodnikkeja, pientuotannon puolustajia. Ja juuri tämän tapaista arvostelua varten he yrittivät soveltaa marxilaisuutta, mutta vain sellaista, joka oli puhdistettu kaikesta vallankumouksellisuudesta. „Legaalisten marxilaisten” päämies P. B. Struve ylisteli kapitalismia, ja sen sijaan että olisi kehottanut vallankumoukselliseen taisteluun porvarillista järjestelmää vastaan, hän kehotti „tunnustamaan sivistymättömyytemme ja ottamaan oppia kapitalismilta”. „Legaaliset marxilaiset” olivat näin muodoin porvarillisen ideologian ilmentäjiä. Heidän pyrkimyksensä oli sopeuttaa marxilaisuus ja työväenliike porvariston intressien mukaisiksi.

Taistelussaan narodnikkilaisuutta vastaan vallankumoukselliset marxilaiset tekivät väliaikaisen liiton „legaalisten marxilaisten” kanssa, alkoivat julkaista kirjallisia tuotteitaan „legaalisten marxilaisten” toimittamissa aikakauslehdissä. Samanaikaisesti teoksessaan „Narodnikkilaisuuden taloudellinen sisältö ja sen arvostelu hra Struven kirjassa” (1895) V. I. Lenin arvosteli jyrkästi „legaalista marxilaisuutta” sen johdosta, että se revisioi marxilaisuuden perustoja — oppia sosialistisesta vallankumouksesta ja proletariaatin diktatuurista. Sanoen „legaalista marxilaisuutta” marxilaisuuden heijastumiseksi porvarillisessa kirjallisuudessa V. I. Lenin paljasti „legaaliset marxilaiset” liberaalisen porvariston ideologeiksi. Tämä Leninin antama arvio „legaalista marxilaisuudesta” osoittautui myöhemmin täysin oikeaksi: heistä tuli huomattavia kadetteja (tätä nimitystä käytettiin Venäjän liberaalisen porvariston tärkeimmästä puolueesta) ja sittemmin kiihkeitä valkokaartilaisia.

Narodnikit olivat marxilaisuuden avoimia vihollisia. „Legaalisten marxilaisten” muodossa venäläiset marxilaiset joutuivat ensi kerran tekemisiin naamioituneiden vihollisten kanssa, jotka sanoivat olevansa Marxin opin kannattajia, mutta karsivat todellisuudessa marxilaisuudesta pois vallankumouksellista sisältöä. Samaan tapaan alettiin vääristellä marxilaisuutta myös

Länsi-Euroopassa. Taistelulla, jota V. I. Lenin kävi „legaalista marxilaisuutta” vastaan, oli kansainvälinen merkitys, se oli esimerkki marxilaisen teorian vääristelyjä sietämättömästä aatteellisesta leppymättömyydestä.

Huomattava merkitys marxilaisuuden kehityksessä ja marxilaisen ydinjoukon aatteellisessa ja teoreettisessa kasvatuksessa oli v. 1899 julkaistulla V. I. Leninin kirjalla „Kapitalismin kehitys Venäjällä”. Aatteellisessa mielessä tämä kirja murskasi lopullisesti narodnikkilaisuuden.

Tutkittuaan valtavan määrän tosiasiallista aineistoa V. I. Lenin teki varsin tärkeitä johtopäätöksiä: Venäjästä oli tullut kapitalistinen maa; kapitalismin ja maorjuuden jäännösten väliset ristiriidat kävivät yhä kärkevämmiksi; kapitalismin kehitys horjutti itsevaltiuden perustoja; maassa oli muodostumassa objektiiviset edellytykset tuon järjestelmän hävittämistä varten; yhteiskunnan sisällä kehittyivät vallankumoukselliset voimat — ratkaisevaa osaa oli esittävä työväenluokka, historian kehityksessä proletariaatti oli verrattomasti suurempi voima, kuin mitä sen lukumäärä koko väestöön nähden edellytti; työväenluokan liittolaisena oli talonpoikaisto, jonka vallankumouksellisuuteen oli syviä taloudellisia syitä. Tämä analyysi, jonka V. I. Lenin suoritti Venäjän taloudellisesta kehityksestä ja luokkasuhteista, oli pohjana kehiteltäessä marxilaisen puolueen ohjelmaa ja taktiikkaa.

Venäläiset marxilaiset sovelsivat Leninin aatteita työväenliikkeen käytännössä. V. I. Lenin asetti Pietarin marxilaisten tehtäväksi ryhtyä harjoittamaan poliittista agitaatiota työläisjoukkojen keskuudessa. Joulukuussa 1894 Semjannikovin tehtaalla (nykyisin V. I. Leninin nimeä kantava tehdas) tapahtuneiden levottomuuksien yhteydessä V. I. Lenin kirjoitti tämän tehtaan työläisen I. V. Babuškinin osanotolla työläisille osoitetun julisteen, jota levitettiin muutamia kappaleita tehtaalla. Sosialidemokraatit osallistuivat lakkoihin myös Uudessa sata-massa, Torntonin tehtaalla (nykyisin E. Thälmannin nimeä kantava tehdas), Putilovin tehtaalla (nykyisin Kirovin tehdas) ja monissa muissa tuotantolaitoksissa. Lentolehtiset, joissa taloudelliset vaatimukset yhdistettiin poliittisiin, saivat työläisten keskuudessa aikaan ennenkuulumattoman innostuksen ja kohottivat heidän vallankumouksellista tietoisuuttaan. Marxilaisten poliittinen kasvatustyö ja järjestelytoiminta työläisjoukkojen keskuudessa muodostui vakinaiseksi ja järjestelmälliseksi. Siten V. I. Leninin johdolla *siirryttiin* tietoisimpien työläisten pienissä kerhoissa suoritetusta propagandasta työväenluokan laajojen joukkojen keskuudessa harjoitettuun agitaatioon.

Joukkotyön kehittämiseksi Pietarin marxilaiset kerhot yhdistyivät V. I. Leninin aloitteesta yhtenäiseksi sosialidemokraattiseksi illegaaliseksi järjestöksi, joka vuoden 1895 lopulla otti nimekseen „Taisteluliitto työväenluokan vapauttamiseksi”.

„Liittoa” perustettaessa pidettiin periaatteina sentralismia, tiukkaa kurinalaisuutta ja läheistä yhteyttä joukkoihin. Järjestön ydinryhmään kuului 15—17 henkeä, jotka oli jaettu kolmen kaupunkipiirin kesken. Perustana olivat tehtaiden työläiskerhot. Liiton toimintaa ohjasi keskusryhmä johtajanaan V. I. Lenin, joka samalla oli „Liiton” kaikkien julkaisujen toimittaja. „Taisteluliittoon” kuuluivat A. A. Vanejev, P. K. Zaporozets, G. M. Kržizanovski, N. K. Krupskaja, J. O. Martov, A. N. Potresov, S. I. Radtšenko, V. V. Starkov ym.

„Taisteluliiton” toiminnasta huolestuneena tsaarin hallitus antoi „Liitolle” ankan iskun. Vuoden 1895 joulukuun 9. päivän vastaisena yönä vangittiin „Liiton” johtava ryhmä ja sen johtaja V. I. Lenin sekä noin neljäkymmentä aktiivista työntekijää. Vuoden 1896 aikana poliisi suoritti vielä muutamia ratsioita temmatten „Liiton” riveistä pois yhä useampia taistelijoita. V. I. Lenin joutui olemaan toista vuotta vankilan ristikkojen takana. Mutta sielläkään hän ei keskeyttänyt vallankumouksellista toimintaansa, vaan auttoi edelleenkin „Taisteluliittoa”: kirjoitti lentolehtisiä, laati puolueen ohjelman luonnoksen. Vuonna 1897 Lenin karkotettiin kauas Siperiaan. Niin ikään karkotettiin useita „Liiton” aktiivisia työntekijöitä. Niin raskaita kuin nuo menetykset olivatkin, tsaarivalta ei voinut hävittää „Liittoa” — niin syvällä olivat sen juuret työväenliikkeessä.

Vuosi 1896 toi „Taisteluliitolle” huomattavan voiton. Yli 30 tuhatta Pietarin työläistä ryhtyi kesällä lakkoon. Jekateringofin (nykyisin „Ravenstvo”) kutomatehtaan työläisten alkama lakko paisui pääkaupungin tekstiilityöläisten yleislakoksi. Ydinryhmän vangitsemisesta huolimatta „Liitto” johti lakkoa. Kuu-kauden aikana julkaistiin 13 lentolehtistä. Pidättäen toista tuhatta työläistä tsaarin hallitus pyrki ankarilla vainotoimenpiteillä murtamaan lakon ja hajottamaan liikettä aatteellisestikin vakuuttamalla vilpillisesti, että hallitukselle „ovat yhtä läheisiä niin tehtailijain kuin työläistenkin edut”. „Liitto” paljasti heti tuon manööverin lentolehtisessään. Tieto lakosta levisi ympäri maata ja kauas valtakunnan rajojen ulkopuolellekin. Lakkoliikkeen laajuuden pelästyttämänä tsaarin hallituksen oli pakko antaa v. 1897 laki työpäivän rajoittamisesta 11½ tuntiin.

Pietarissa olleista vuosien 1895—1896 lakoista, erittäinkin vuoden 1896 lakosta, alkoi uusi vaihe Venäjän historiassa — kansanvallankumouksen valmistelukausi. Työläisjoukot olivat nousseet ensimmäisen kerran taisteluun *sosialidemokraattisen järjestön johdolla*.

Proletariaatin esiintyminen aiheutti uuden tilanteen vallankumouksellisessa taistelussa. V. I. Lenin kirjoitti, että 19. vuosisadalla Venäjän vallankumouksellisessa liikkeessä erottuu selvästi kolme kautta sen mukaisesti, mikä yhteiskuntaluokka on lyönyt kulloinkin leimansa liikkeeseen. Maaorjuuden kaudella,

dekabristien esiintymisestä maaorjuuden kukistumiseen, vallankumouksellisessa liikkeessä olivat vallitsevina aatelisvallankumoukselliset. Vuodesta 1861 aina 90-luvun puoliväliin asti liikkeen perustekijänä oli *raznotšinetsilainen* *, demokraattinen intelligenssi. Kapitalismin kehitys, työväenliikkeen kasvu, marxilaisten toiminta saivat aikaan käänteän. Noin vuodesta 1895 alkaa vallankumouksellisen liikkeen kolmas, proletaarinen kausi. Työväenluokka astui esiin huomattavana poliittisena voimana, mahtavana vallankumouksellisena voimatekijänä. Työväen sosialidemokraattisen joukkoliikkeen synnyttyä Venäjän poliittisen elämän tärkeimmäksi kysymykseksi tuli se, kumpi — työväenluokka vaiko liberaalinen porvaristo — saa mukaansa talonpoikaiston.

„Taisteluliitto” kasvatti joukon eturivin proletaareja, puolueen rakentajia, jotka toimivat väsymättä joukkojen keskuudessa. „Liiton” aktiivisia työntekijöitä olivat suurten tehtaiden työläiset: Obuhovin (nykyisin „Bolševik”) tehtaalta — V. A. Selgunov, Semjannikovin — I. V. Babuškin, Putilovin — N. G. Polesajev (myöhemmin III Valtakunnanduuman jäsen), M. I. Kalinin ym.

V. I. Leninin johdolla Pietarin „Taisteluliitto työväenluokan vapauttamiseksi” ryhtyi ensimmäisen kerran Venäjällä *yhdistämään* sosialismia ja työväenliikettä toisiinsa sitoen työläisten taloudellisen taistelun tsarismia ja kapitalistista riistoa vastaan suuntautuvaan poliittiseen taisteluun. Tämä „Liitto” oli, kuten V. I. Lenin kirjoitti, työväenliikkeeseen nojaavan ja proletariaatin luokkataistelua johtavan vallankumouksellisen puolueen *ensimmäinen* huomattavampi *itumuoto*.

Pietarin „Taisteluliitolla” oli valtava vaikutus Venäjän sosialidemokraattisen liikkeen kehitykseen. Samanmallisia liittoa alettiin perustaa muissakin kaupungeissa. Moskovassa järjestettiin „Työväen liitto”. Sosialidemokraattisia ryhmiä perustettiin Tulassa, Ivanovo-Voznesenskissa (Ivanovo), Jaroslavlissa, Kostromassa, Vladimirissa, Donin Rostovissa ja muissa kaupungeissa. Sosialidemokraattisia järjestöjä syntyi Ukrainassa ja Taka-Kaukasiassa. Monet niistä ottivat nimekseen „Taisteluliitto”. Niiden erääksi perustehtäväksi tuli lakkotaistelun järjestäminen. Niiden pyrkimyksenä oli muuttaa jokainen lakko proletariaatin luokkataistelun kouluksi. Sosialidemokraattisten järjestöjen aktiivinen osallistuminen lakkoihin muodostui siten perinnäistavaksi. Sosialidemokraatit alkoivat elää samaa elämää kuin työläiset.

Socialidemokraattinen liike kehittyi myös läntisillä kansallisilla alueilla. Vuonna 1893 perustettiin Puolan sosialidemo-

* *Raznotšinetsit* — etupäässä porvaris-, pappis- ja talonpoikaissäädystä lähteneistä ja säädystään vieroituneista henkilöistä muodostunut sivistyneistökerros Venäjällä 18. vuosisadan lopulla ja 19. vuosisadalla, liberaalisen ja demokraattisen porvariston edustajia. *Suom.*

kraattinen puolue. Vuonna 1897 järjestettiin „Venäjän ja Puolan juutalaisten yleinen työväen liitto” (Bund). 90-luvun jälkipuoliskolla syntyivät ensimmäiset sosialidemokraattiset järjestöt Latviassa.

Siirtyminen kerhopropagandasta laajojen työläisjoukkojen keskuudessa harjoitettavaan agitaatioon ei tapahtunut ilman järjestöjen sisäistä taistelua. Toiset yrittivät pitää itsepintaisesti kiinni vanhentuneista kerhotoiminnallisista propaganda- ja järjestömuodoista. Toiset taas olivat agitaatioon siirtymisen kannalla, mutta unohtivat tällöin proletariaatin poliittiset tehtävät kehottaen rajoittumaan vain taloudelliseen agitaatioon, perustamaan kassoja ym. sentapaisia järjestöjä työläisten taloudellisten tarpeiden tyydyttämiseksi ja jättämään poliittisen taistelun liberaaleille.

Täten jo heti Venäjän sosialidemokraattisen liikkeen alkuaikoina syntyi se vaarallinen tendenssi, että pyrittiin luomaan proletariaatin ahtaasti ammatillista, muttei poliittista järjestöä, ja antamaan työväenliikkeelle yksinomaan taloudellinen luonne. Tällaisten mielipiteiden kannattajia nimitettiin „ekonomisteiksi”. He nojasivat Venäjän „legaalisten marxilaisten” ja länsimaiden reformistien aatteisiin ja käytännössä he asettivat työväenliikkeen riippuvaiseksi liberaalisesta porvaristosta.

V. I. Lenin ja hänen kannattajansa ryhtyivät taistelemaan tarmokkaasti noita opportunistin ensimmäisiä ilmauksia vastaan Venäjän työväenliikkeessä. Marxin johtopäätös proletariaatin itsenäisen puolueen välttämättömyydestä oli V. I. Leninin mielestä kansainvälisen työväenliikkeen ehdoton löydös. Hän ryhtyi luomaan sellaista puoluetta Venäjälle taistellen leppymättömästi kaikkia sellaisia yrityksiä vastaan, joiden tarkoituksena oli loukata hiukankin tuon puolueen itsenäisyyttä. Tämä taistelu vaikutti suuresti tulevan bolševikkipuolueen jäsenistön muovautumiseen, bolševismin syntymiseen. Juuri sellaiseksi Lenin arvioi tämän taistelun historiallisen merkityksen, kun hän myöhemmin kirjoitti: „Bolševikit eivät ole „sattumanoikku”, vaan heidät kasvatti vuosien 1894—1914 opportunistinvastainen taistelu!” (XIV Lenin - k o k o e l m a, s. 317).

V. I. Leninin toiminta 90-luvulla, hänen esittämänsä aatteet, leppymätön taistelu marxilaisen teorian vääristelyjä vastaan, puolueen jäsenistön ja työväenjoukkojen kasvattaminen vallankumouksellisissa hengessä — kaikki tämä oli *marxilaisuuden kehityksessä* uuden, *leniniläisen kauden* alkua.

Socialidemokraattinen liike edistyi huomattavasti. Vallankumouksellisten marxilaisten tehtävänä oli nyt yhdistää sosialidemokraattiset järjestöt puolueeksi. Aatteellisesti tätä yhdistämistä oli valmistellut leniniläinen „Taisteluliitto”. Ryhdyttiin myös käytännöllisiin toimenpiteisiin edustajakokouksen koollekutsumiseksi. „Liiton” jäsen N. K. Krupskaja kävi siinä tarkoituksessa kesällä 1896 neuvotteluja muiden kaupunkien

sosialidemokraattien kanssa. V. I. Lenin kirjoitti karkotettuna ollessaan kirjasen „Venäjän sosialidemokraattien tehtävät”, jossa hän Pietarin „Taisteluliiton” kokemuksen nojalla pohjusti työväenpuolueen marxilaista ohjelmaa.

Sosialidemokraattisten paikallisjärjestöjen ensimmäinen edustajakokous pidettiin salaisesti Minskissä maaliskuun 1.—3. p:nä 1898. Siihen osallistui vain 9 henkeä, jotka edustivat Pietarin, Moskovan, Kievin ja Jekaterinoslavin „Taisteluliittoa”, Bundia ja kieviläisen „Rabotšaja gazetan” ryhmää. Edustajakokous päätti perustaa Venäjän sosialidemokraattisen työväenpuolueen (VSDTP:n) ja valitsi kolme henkeä käsittävän Keskuskomitean. „Venäjän”-sanalla puolue korosti heti alusta pitäen, että se yhdistää Venäjän kaikkien kansojen valveutuneimpia työläisiä. Edustajakokouksen nimissä annettiin manifesti, jolla puolueen päämäärien avoimena julistuksena oli myönteinen merkitys. Puolueen nimessä manifestissa sanottiin:

„Venäjän proletariaatti on karistava niskoiltaan itsevaltiuden ikeen jatkaakseen entistä tarmokkaammin taistelua kapitalismia ja porvaristoa vastaan sosialismin täydelliseen voittoon saakka” („NKP edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmina ja päätöksinä”, Osa, Gospolitizdat, 1954, s. 13).

Manifestissa ei kuitenkaan esitetty riittävän selvästi V. I. Leninin formuloimia perusajatuksia proletariaatin suorittamasta valtiovallan valtaamisesta, työväenluokan johtavasta osuudesta ja sen liittolaisista taistelussa tsarismia ja kapitalismia vastaan.

Edustajakokous oli julistanut puolueen perustetuksi, millä seikalla oli suuri merkitys niin poliittisesti kuin vallankumouksellisen propagandankin mielessä. Sosialidemokraatit ottivat kaikkialla suurella ilolla vastaan tiedon puolueen perustamisesta. Viesti edustajakokouksen pitämisestä rohkaisi ja innosti puolueen jäsenistöä, joka joutui suorittamaan maanalaista vallankumouksellista työtänsä vaikeissa oloissa, ja avarsi sen näköalaa. Paikallisia sosialidemokraattisia järjestöjä alettiin nimittää VSDTP:n komiteoiksi. Venäjän sosialidemokraattinen työväenpuolue tulee työväenjoukkojen keskuudessa yhä tunnetummaksi ja suosittummaksi.

Mutta todellisuudessa puolue jäi kuitenkin luomatta. Sosialidemokraattisilla järjestöillä ei ollut yhtenäistä ohjelmaa, ei sääntöjä eikä taktiikkaa, puuttui yhdestä keskuksesta käsin tapahtuvaa johtoa, puuttui aatteellinen ja organisatorinen yhtenäisyys. Kohta I edustajakokouksen jälkeen tsaarin poliisi vangitsi kaksi Keskuskomitean jäsentä ja useita huomattavia sosialidemokraatteja. Aatteellinen horjunta lisääntyi, opportu-

nististen ainesten vaikutus voimistui. Tuntui lujan ydinjoukon, karkotettujen vallankumouksellisten marxilaisten ja ennen kaikkea V. I. Leninin poissaolo.

Marxilainen puolue syntyi Venäjällä vaikeissa oloissa.

2. V. I. Leninin suunnitelma marxilaisen puolueen rakentamiseksi. Leniniläisen „Iskran” taistelu puolueen luomiseksi

Työväenpuolueen luominen kävi yhä välttämättömämmäksi. 20. vuosisadan alkuun Venäjällä oli kasaantunut jo kyllähti tulenarkaa ainesta vallankumouksellista purkausta varten.

Vuosina 1900—1903 alkoi maailman talouspula. Venäjällä se ilmeni erittäin kärkevänä ja vaikeana. Sen iskuista tuhoutui pieniä ja keskisuuria liikeyrityksiä. Noin kolme tuhatta tehdasta suljettiin. Teollisuuden keskittyminen voimistui, kapitalistien monopoliyhtymät kasvoivat nopeasti, kohoten valta-asemaan vuori-, metalli- ja koneenrakennusteollisuudessa sekä muilla tärkeillä teollisuusaloilla. Kapitalismi oli muuttumassa Venäjällä imperialistiseksi.

Pula kärjisti maan tilannetta yhä ja yhä enemmän. Työttömyys lisääntyi. Tuhansia työttömiä palasi „kotiin” — katovuoden runtelemalle ja nälkää kärsivälle maaseudulle. Työläiset alkoivat siirtyä uusiin taistelumuotoihin: taloudellisista lakoista poliittisiin lakkoihin ja mielenosoituksiin. Helmi- ja maaliskuussa 1901 Pietarin, Moskovan, Harkovin, Kievin ja muiden suurkaupunkien kaduille lähti VSDTP:n komiteoiden kutsusta mielenosoittajien tuhatlukuisia joukkoja tunnuksenaan „Alas itsevaltius!”. Monissa kaupungeissa järjestettiin vappumielenosoituksia ja lakkoja. Obuhovin tehtaan työläisten lakko kehittyi työläisten ja toisaalta poliisin ja sotaväen yhteenotoksi. Työläiset tekivät lujaa vastarintaa, mutta voimat olivat liian erilaisia. Tsaarivalta kukisti julmasti obuhovilaiset. Sankarillinen „Obuhovin puolustus” nostatti proletariaatissa taisteluhenkä.

Vuosi 1902 oli työväenliikkeen nousuaikaa. Pietarissa, Moskovassa, Kievissä, Bakussa, Batumissa, Nižni-Novgorodissa, Sormovossa, Odessassa, Saratovissa, Tiflisissä (Tbilisissä) ja muissa kaupungeissa oli lakkoja ja mielenosoituksia. Erikoinen merkitys oli Donin Rostovissa järjestetyllä suurella mielenosoituslakolla. Lakkoa johti VSDTP:n komitea. Useampana päivänä pidettiin mielenosoituskokouksia, joihin osallistui monia tuhansia työläisiä kuunnellen kiihkeästi sosialidemokraattien puheita. Poliisi oli voimaton estämään katu- ja mielenosoituskokousten pitämisen ja suoriutui työläisistä vain sotaväen avulla.

Vuonna 1903 työväenliikkeen aalto kohosi vieläkin korkeammalle. Vappuna oli monissa kaupungeissa lakkoja ja mielenosoituksia. Kesällä 1903 maan eteläosassa — Taka-Kaukasiassa

(Bakussa, Tiflisissä, Batumissa, Tšiaturissa, Taka-Kaukasian rautatiellä) ja Ukrainassa (Odessassa, Kievissä, Jekaterinoslavissa, Nikolajevissa, Jelisavetgradissa) — oli VSDTP:n komiteoiden johtamia poliittisia yleislakkoja. Näihin lakkoihin osallistui yli 200 tuhatta työläistä. Venäjän proletariaatti nousi vallankumoukselliseen taisteluun tsaarivaltaa vastaan.

Työväenliikkeen kasvua pelästyneenä tsaarivalta yritti pysäyttää sen kaikin tavoin. Proletariaatin vallankumouksellisiin esiintymisiin tsaarin hallitus vastasi yhä useammin kuulilla ja kasakanpampuilla, vankila- ja karkotustuomioilla. Erikoisen julmaa oli Zlatoustin työläisten ampuminen maaliskuussa 1903. Samaan aikaan tsaarivalta yritti vieroittaa työläisiä pois vallankumouksellisesta taistelusta. Tsaarin ohrana perusti asiamiestensä välityksellä muutamia kaupunkeihin järjestöjä, jotka koettivat saada työläiset uskomaan, että tsaarin hallitus on itse valmis auttamaan työläisiä heidän taloudellisten vaatimuksiensa tyydyttämiseksi, kunhan he eivät vain sekaannu politiikkaan. Tätä työläisten pettämisen taktiikkaa alettiin sanoa „poliisisosialismiksi” eli sen alkuunpanijan santarmieversti Zubatovin nimen mukaisesti zubatovilaisuudeksi. Mutta työväenluokan kasvava vallankumouksellinen liike lakasi tieltään pois nuo poliisijärjestöt.

Proletariaatin vallankumouksellisen taistelun vaikutuksesta alkoivat liikehtiä muutkin luokat ja yhteiskuntakerrokset. Taisteluun nousi talonpoikaisto, jonka ainainen puute oli saattanut epätoivon partaalle. Tämä taistelu ilmeni varsin voimakkaana vuonna 1902 Pultavan, Harkovin ja Saratovin kuvernementeissa, missä talonpojat ryhtyivät polttamaan tilanherrojen kartanoita, anastamaan heidän maitaan ja tekemään vastarintaa poliiseille ja sotaväelle. Ylioppilaatkin alkoivat liikehtiä. Vastaukseksi poliisien hillittömiin vainotoimenpiteisiin ylioppilaat järjestivät useissa kaupungeissa talvella 1901/02 lakkoja.

Myös liberaalinen porvaristo yritti liikehtiä. Mutta siitä ei ollut mihinkään päättäväisiin tekoihin, sillä se oli sidottu taloudellisesti tsarismiin ja pelkäsi joukkojen liikettä. Liberaalit rajoittuivat siihen, että lähettivät tsaarille anomuksia, joissa pyydettiin vähäpätöisiä uudistuksia.

Vallankumouksen läheneminen tuntui kaikkialla. „Iske voimakkaammin, myrsky!” — tämä Gorkin „Laulu Myrskylinnusta” runoelman palava kehotus kuvasti suurenmoisesti silloista vallankumouksellista mielialaa. Proletariaatin oli oltava kaikin puolin valmis vallankumoukseen, sillä piti olla marxilainen taistelupuolue, joka pystyi johtamaan työtätekevien taistelua.

Sosialidemokraattinen liike laajeni huomattavasti 19. vuosisadan lopulla. Sosialidemokraattisia komiteoita ja ryhmiä oli Pietarissa, Moskovassa, Tulassa, Tverissa (Kalininissa), Ivanovo-Voznesenskissa, Jaroslavlissa, Kostromassa, Nižni-Novgorodissa, Saratovissa, Kievissä, Jekaterinoslavissa, Odessassa,

Harkovissa, Nikolajevissa, Bakussa, Tiflisissä, Batumissa, Homelissa, Vitebskissä, Ufassa ja muissa kaupungeissa sekä Donbassilla ja Siperiassa.

Mutta nämä järjestöt eivät olleet yhteydessä toisiinsa. Komiteoilla ei ollut perusteellista toimintasuunnitelmaa, ja ne rajoittuivat vain paikalliseen, ahtaasti käytännölliseen työhön asettamatta itselleen laajakantoisempia koko Venäjää käsittäviä poliittisia tehtäviä. Toiminnan näpertelyluonteen ja huonon konspiraation vuoksi sosialidemokraattiset järjestöt joutuivat usein poliisiratsioiden uhreiksi. Siitä syystä toiminta ei ollut yhtäjaksoista. Organisatorista pirstoutuneisuutta enensi sosialidemokraattien aatteellinen hajanaisuus: ei ollut yhteistä mielihäpäidettä työväenliikkeen tehtävistä, näiden tehtävien ratkaisemisen teistä ja keinoista. Sosialidemokraattiset järjestöt jäivät ilmeisesti jälkeen joukkojen vaistonvaraisesta noususta. Venäjän sosialidemokratia eli hajaannuksen ja horjunnan kautta. Organisatorinen eristyneisyys ja aatteellinen kirjavuus olivat niin tuntuvia, että yhtenäisen sentralistisen puolueen luominen oli äärimmäisen vaikeaa.

Erityisenä vaarana olivat „ekonomistit”. Heillä oli omat äänenkannattajansa: „Rabotšaja mysl” lehti Venäjällä ja aikakausjulkaisu „Rabotšeje delo” ulkomailla. He kehottivat työläisiä rajoittumaan vaatimuksissaan taloudellisiin seikkoihin: palkanlisäyksiin, työpäivän lyhennykseen jne. „Ekonomistit” sanoivat: „Taistelu taloudellisen aseman parantamiseksi, jokapäiväisiin elämäntarpeisiin pohjaava taistelu pääomaa vastaan ja lakot taistelukeinoina tässä taistelussa — siinä työväenliikkeen tunnus”. Jotkut „ekonomistit” ajoivat tätä opportunistista aatetta peitetyimmässä muodossa propagoiden „aateteoriaa”. Tämän „teorian” mukaan työväenluokka asettaa vaatimukseensa taloudellisessa taistelussaan ensin lakkovapauden, siirtyen sitten vaatimaan liittoutumisvapautta ja nostaen lopuksi varovaisesti esille ajatuksen poliittisesta vapaudesta yleensä.

„Ekonomistien” katsomukset oli esitetty selvimmin asiakirjassa, joka sai nimekseen „Credo” (uskontunnustus). „Credon” kirjoittivat Kuskova ja Prokopovitš, joista tuli myöhemmin kadetteja, ja neuvostovallan aikana valkoemigrantteja. „Työläisille taloudellinen ja liberaaleille poliittinen taistelu”, he sanoivat. „Ekonomistit” väittivät, että proletariaatti ei esitä itsenäistä poliittista osaa ja että työväenluokka ei tarvitse omaa itsenäistä poliittista puoluetta. Tällaisten opportunististen aatteiden leviäminen uhkasi tehdä proletariaatista porvariston poliittisen lisäkkeen.

19. vuosisadan lopulla „ekonomistit” olivat enemmistönä sosialidemokraattisissa komiteoissa. „Ekonomismin” syntymisen Venäjällä aiheuttivat samat syyt kuin opportunistin syntymisen missä tahansa kapitalistisessa maassa, nimittäin porvariston vaikutuksen leviäminen työväenliikkeeseen ja se, että

proletariaatti oli kokoomukseltaan erilaista. Opportunismien leviämistä Venäjällä auttoi myös se, että väestön valtaenemmistönä oli pikkuporvaristo. „Ekonomismien” voimistumista edisti sitä paitsi vielä sekin, että huomattava osa marxilaisten kanta-joukosta oli vankiloissa ja karkotettuna, kun taas sillä intelligenssiin kuuluneella nuorisolla, jota marxilaisuuden narodnikkilaisuudesta saaman voiton vaikutuksesta oli äkkiä virrannut sosialidemokraattisiin järjestöihin, ei ollut kylliksi marxilaista lujuutta eikä poliittista kokemusta.

„Ekonomismi” oli kansainvälisen opportunismien venäläinen muunnos. 90-luvulla marxilaisuus oli jo johtava voima Länsi-Euroopan työväenliikkeessä, jonka vuoksi marxilaisuuden viholliset alkoivat esiintyä naamioituneina. Tunnuksenaan Marxin „vapaa arvostelu” he vaativat hänen oppinsa tarkistamista (revisioimista). Revisionistit väittivät, ettei sosialismia voida perustella tieteellisesti välttämättömäksi eikä kiertämättömäksi, ja julistivat, että työväenliikkeen „lopullinen päämäärä”, ts. kommunismi, on käsitteenäkin kestämaton. He kiistivät joukkojen kurjuuden kasvun ja kapitalististen ristiriitojen kärjistymisen. He vaativat luopumaan marxilaisuuden perusajatuksista — luokkataisteluoopista, sosialistisesta vallankumouksesta, proletariaatin diktatuurista. Revisionistien johtaja saksalainen sosialidemokraatti Bernstein sanoi: „Päämäärä ei ole mitään, liike on kaikki kaikessa”, ts. opportunisteista oli tärkeintä saada hallitsevilta riistäjäluokilta reformeja, pieniä parannuksia työläisille kapitalismin perustoihin kajoamatta. Opportunistien pyrkimyksenä oli muuttaa sosialidemokratia yhteiskunnallisen vallankumouksen puolueesta yhteiskunnallisten reformien puolueeksi. Samanlaisia reformisteja, jotka pettivät proletariaatin perusedut, olivat myös „ekonomistit”.

V. I. Lenin esiintyi päättäväisesti „ekonomisteja” vastaan.

Vastaukseksi „Credo” hän kirjoitti v. 1899 „Venäjän sosialidemokraattien vastalauseen”, joka hyväksyttiin seitsemäntoista Siperiaan karkotetun marxilaisen kokouksessa. Tässä ohjelmallisessa julkilausumassaan vallankumoukselliset marxilaiset kehottivat julistamaan leppymättömän sodan kaikkia „ekonomismien” aatteita vastaan. „Vastalause” tuli tunnetuksi laajalti sosialidemokraattisissa järjestöissä, ja sillä oli hyvin suuri merkitys rakennettaessa Venäjän marxilaista puoluetta. Monissa paikallisissa sosialidemokraattisissa järjestöissä alkoi taistelu „ekonomisteja” vastaan. Ulkomailla heitä vastaan esiintyi Plehanov.

Taistelu sellaista pahaakin näpértelyä, aatteellista horjuntaa, „ekonomismia” vastaan vaati kaikkien vallankumouksellisten sosialidemokraattisten voimien yhdistämistä. Jo karkotettuna ollessaan V. I. Lenin tuli siihen johtopäätökseen, että ratkaiseva merkitys marxilaisen puolueen luomisessa oli yleisvenäläisellä poliittisella sanomalehdellä. Vuonna 1900 heti karkotustuomionsa

kärsittyään V. I. Lenin ryhtyi tarmokkaasti järjestämään lehteä. Hän kävi monessa kaupungissa neuvotellen asiasta useiden sosialidemokraattien kanssa ja hankkien tulevalle lehdelle kannattajia sekä liittäen heitä yhteen. Valmistettuaan maaperää Venäjällä V. I. Lenin matkusti ulkomaille järjestääkseen siellä lehden julkaisemisen. Täksi lehdeksi tuli „Iskra” („Kipinä”), vallankumouksellisten marxilaisten ensimmäinen yleisvenäläinen lehti. Sen toimituskuntaan kuuluivat Venäjällä olevien sosialidemokraattisten järjestöjen edustajina Lenin, Martov ja Potresov sekä „Työn vapautus” ryhmän jäsenet Plehanov, Axelrod ja Zasulič. „Iskran” todellinen innoittaja, organisaattori ja johtaja oli V. I. Lenin.

„Iskran” ensimmäinen numero ilmestyi ulkomailta joulukuun 11. pnä 1900. Sen mottoa olivat sanat „Kipinästä tuli syttyy!”, jotka oli lainattu dekabristien Puškinille kirjoittamasta vastauksesta. Venäjän marxilaiset pitivät tiukasti kiinni Marxin julistamasta suuresta tunnuksesta: „Kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen!” ja katsoivat itsensä kansainvälisen työväenliikkeen osastoksi. Samalla he ilmoittivat selvästi, että Venäjän työväenluokka on jatkava aikaisempien vallankumouksellisten sukupolvien työtä, ja lausuiivat syvänä vakaumuksenaan, että nimenomaan proletariaatti ratkaisee Venäjän vallankumouksellisen taistelun historian säätämän tehtävän.

V. I. Leninin kirjoittamassa „Iskran” ensimmäisen numeron pääkirjoituksessa „Liikkeemme päivänpolttavat tehtävät” lehden päätehtäväksi asetettiin marxilaisen puolueen luominen Venäjälle. V. I. Lenin sanoi, että proletariaatti ei kykene ilman selaista puoluetta nousemaan tietoiseen luokkataisteluun, työväenliike jää voimattomaksi eikä työväenluokka pysty koskaan täyttämään suurta historiallista tehtäväänsä: vapauttamaan itseään ja Venäjän kaikkia työtätekeviä poliittisesta ja taloudellisesta orjuudesta.

„Edessämme on”, Lenin kirjoitti, „koko mahtavuudessaan vihollislinnoitus, josta meitä kohti syydetään sataamalla kuulia ja luoteja, jotka vievät parhaimpia taistelijoitamme. Meidän on valloitettava tämä linnoitus, ja me valloitamme sen, jos yhdistämme heräävän proletariaatin kaikki voimat venäläisten vallankumouksellisten kaikkien voimien kanssa yhdeksi puolueeksi, johon on pyrkivä kaikki, mikä Venäjällä on elävää ja rehellistä” (T o k s e t, 4. o s a, s. 354).

„Iskran” koko toiminta keskittyikin puolueen luomiseen.

Mutta kuinka puolue oli silloisissa oloissa muodostettavissa? Tähän kysymykseen V. I. Lenin antoi vastauksen artikkelissaan „Mistä on alettava?”, joka julkaistiin „Iskrassa” toukuussa 1901. Tässä kirjoituksessaan V. I. Lenin esitti kuulun suunnitelmansa marxilaisen puolueen rakentamiseksi. Pahinta

on, V. I. Lenin kirjoitti, että vaikka laajat joukot pyrkivät kiihkeästi taisteluun, vallankumouksellisilla ei ole johtajista ja järjestäjistä muodostuvaa esikuntaa. Ja kysymykseen „Mistä on alettava?“, hän vastasi: yleisvenäläisen poliittisen sanomalehden järjestämisestä. Sellainen lehti olisi valmistettava työväenliikkeen sisäisten vihollisten aatteellista murskaamista ja varjeleva vallankumouksellisen teorian puhtautta. Lehti auttaisi pääsemään yhteisymmärrykseen puolueen ohjelmallisista päämääristä ja taktillisista tehtävistä, sen käytännöllisen toiminnan menetelmistä. Lehti olisi voimakas väline myös paikallisten komiteoiden ja ryhmien organisatorisessa yhdistämisessä yhdeksi puolueeksi. Koko puolueen asiana olevan lehden ympärille muodostuisi asiamiesverkosto, jonka tehtävänä olisi hankkia sille aineistoa, levittää lehteä, olla yhdysiteenä lehden ja työläisten välillä. Lehden kannattajain järjestö olisi tulevan puolueen ydinjoukkona.

„Iskra” alkoi toimintansa tilanteessa, jolloin suuttumus itsevaltiutta kohtaan oli vallannut yhteiskunnan laajat kerrokset. Sosiaalidemokraattisessa liikkeessä oli paljon erilaisia ryhmiä, joista jokainen julisti ainoaksi oikeaksi tieksi sen tien, jota se itse suositteli. Tähän liikkeeseen osallistui myös pikkuporvarillisia intelligenttejä, joille proletariaatin sosialistiset päämäärät olivat oikeastaan vieraita, mutta jotka toistaiseksi kulkivat työväenluokan mukana sikäli, kun kysymyksessä oli taistelu tsarismia vastaan. Kaikki vallankumoukselliset marxilaiset ainekset oli liitettävä lujasti yhteen ja sen vuoksi oli sanouduttava irti kaikenlaisista mukanakulkijoista, opportunistisista aineksista ja määriteltävä selvästi oma kanta. Niinpä „Iskra” julistikin:

„Ennen kuin yhdytään ja jotta voitaisiin yhtyä meidän on ensin tehtävä päättävästi ja tarkasti rajat selviksi”
(V. I. Lenin, Teokset, 4. osa, s. 336).

Ennen muuta oli sanouduttava irti „ekonomisteista”, jotka olivat pahimpana esteenä haittaamassa marxilaisen puolueen luomista. „Iskra” aloitti tarmokkaan hyökkäyksen heitä vastaan.

Vallankumouksellisen marxilaisen puolueen puolesta käydyssä taistelussa oli suuri merkitys V. I. Leninin kirjalla „Mitä on tehtävä?”, joka ilmestyi maaliskuussa 1902.

V. I. Leninin kirjan läpikäyvänä perusajatuksena on se ajatus, että *työväenliikkeen vallankumouksellistavana, johtavana ja järjestävänä voimana on puolue.*

V. I. Lenin osoitti, että „ekonomismi” on mitä pahinta marxilaisuuden karikoimista. „Ekonomistit” väittivät, että koska historiassa kaikki tapahtuu eittämättömien lakien mukaan, niin tietoiset ainekset esittävät siis mitättömän vähäistä osaa yhteiskunnan kehityksessä. Eikä siinä kaikki, kaikkalainen tietoinen ja suunnitelmallinen toiminta on tarpeetonta, jopa vahingollis-

takin, sillä se on eräänlaista väkivaltaa historian objektiivista kulkua kohtaan. Sen vuoksi puolueen ei pidä tietoisesti suunnata vaistonvaraista työväenliikettä, „ekonomistit” sanoivat, vaan puolueen on passiivisena odotettava, kunnes proletariaatti itse päätyy vähitellen sosialismiin.

Mutta marxilaisuudella ei ole mitään yhteistä opportunistisen vaistonvaraisuusfilosofian kanssa, joka yrittää halventaa teorian ja tietoisuuden arvottomiksi työläisten silmissä. Marxilaisuus ei suinkaan kiellä, vaan päinvastoin arvioi kansan edistyksellisten toimenmiesten tietoisuuden, tarmokkuuden ja päättäväisyyden merkityksen hyvin suureksi. Oikea teoria on voimallinen ase, se auttaa tiedostamaan nykyisyyden ja näkemään ennakolta tulevaisuuden, se auttaa proletariaattia saavuttamaan helpommin ja nopeammin päämääränsä. V. I. Lenin kirjoitti:

„...eturivin taistelijan osan voi suorittaa vain puolue, joka pitää ohjeenaan edistyksellisintä teoriaa” (Teokset, 5. osa, s. 361).

Sellainen edistyksellinen kumouksellinen teoria, kumouksellisen toiminnan luotettava opas on marxilaisuus.

Proletariaatti käy taistelua porvaristoa vastaan paitsi poliittikan ja talouden alalla, myös teorian, ideologian alalla. Ideologisen taistelun merkitys työväenluokalle on erikoisen suuri, elintärkeä. Asia on niin, että kapitalistisessa yhteiskunnassa on kaksi ideologiaa — porvarillinen ja sosialistinen. Yhteiskunnallisen asemansa vuoksi työväenluokka pyrkii sosialismiin. Mutta hallitsevana luokkana porvaristo pyrkii juurruttamaan kaikin keinoin proletariaattiin omaa ideologiaansa. „Economistit” auttavat siinä porvaristoa väittämällä, että sosialistisen tietoisuuden levittäminen työväenluokan keskuuteen on tarpeetonta, ja sanomalla, että sosialistinen ideologia syntyy itsestään vaistonvaraisesta työväenliikkeestä. Sosialistinen ideologia, ts. marxilaisuus, syntyy kuitenkin tieteen kehittymisen seurauksena, ja työväenliikkeeseen sen tuo proletariaatin poliittinen puolue.

„...kaikenlainen työväenliikkeen vaistonvaraisuuden edessä kumarteleminen”, kirjoitti V. I. Lenin, „kaikkalainen „tietoisin aineksen” merkityksen, sosialidemokratian merkityksen väheksyminen merkitsee samalla — riippumatta lainkaan siitä, toivooko väheksyvä sitä tahi ei —, että voimistetaan porvarillisen ideologian vaikutusta työläisiin” (Teokset, 5. osa, s. 373).

Sosialistisen ja porvarillisen ideologian välillä on käynnissä leppymätön taistelu. V. I. Lenin tähdensi:

„...kysymys on vain näin: joko porvarillinen tahi sosialistinen ideologia. Keskitietä tässä ei ole... Siksi

kaikkalainen sosialistisen ideologian väheksyminen, *kaikkalainen loitoneminen* siitä merkitsee samalla porvarillisen ideologian voimistamista” (s a m a, s. 375).

On siis ehdottomasti käytävä keskeytymätöntä ja päättävää taistelua proletariaatin keskuuteen tunkeutuvia porvarillisia aatteita vastaan. Tätä taistelua käy marxilainen puolue, jonka tärkeimpänä tehtävänä on proletariaatin aatteellisen itsenäisyyden suojeleminen, sosialistisen ideologian levittäminen työväenluokan keskuudessa. Puolue on *proletariaatin tietoinen osa, joka tuo sosialistista tietoisuutta vaistonvaraiseen työväenliikkeeseen*.

V. I. Lenin selitti, että kumartuessaan vaistonvaraisuuden edessä työväenluokan puolue muuttuu passiiviseksi voimaksi. Sellainen puolue laahustaa työväenliikkeen jäljessä muistuttamatta mitenkään tämän liikkeen johtavaa esikuntaa. Tosiasiallisesti proletariaatti jää ilman puoluetta ja riisuu siten aseensa luokkavahollisen edessä.

Proletariaatin poliittisesta taistelusta yleensä ja erittäinkin Venäjän työväenluokan poliittisista tehtävistä „ekonomistit” propagoivat perin virheellisiä ja vahingollisia käsityksiä. He kehottivat sosialidemokraatteja vain järjestämään „työläiset taloudelliseen taisteluun työnantajia ja hallitusta vastaan” ja siten „antamaan itse taloudelliselle taistelulle poliittisen luonteen”. Mutta pelkkänä taloudellisena taisteluna työnantajia ja hallitusta vastaan työväenliike rajoittuu vain kysymyksiin, jotka koskevat työvoiman edullisia myyntiehtoja, kun sitä vastoin proletariaatin edut vaativat, että riistoon perustuva yhteiskuntajärjestelmä hävitetään täydellisesti ja sen tilalle rakennetaan sosialismi.

Voidakseen käydä menestyksellistä taistelua sosialismin puolesta proletariaatin on oltava poliittisesti varsin luokkatietoista. Tätä tietoisuutta kehittää proletariaatissa marxilainen puolue, joka opettaa proletariaatin tarkastelemaan ja arvostelemaan oikein kaikkia luokkia ja niiden kaikkia elintoimintoja, opettaa sen suhtautumaan omalta näkökannaltaan kaikkiin mielivaltaisuuksiin ja sortotoimiin, kohdistukootpa ne mihin luokkaan tahansa.

V. I. Lenin kirjoitti, että Venäjän työväenluokan on taisteltava eturivissä demokratian puolesta, oltava tsarisminvastaisen yleiskansallisen taistelun järjestäjä ja johtaja. Sen vuoksi proletariaatti tarvitsee puolueen, joka on luokkansa todellinen etujoukko. Tullakseen todella etujoukoksi puolueen täytyy järjestää, että itsevaltius paljastetaan poliittisesti kaikin puolin, ja käyttää hyväksi kaikkia tähän kansan pahimpaan viholliseen kohdistuvia vastarinnan ilmauksia, puolueen täytyy olla kaikkien muiden edellä taisteltaessa jonkin yleisdemokraattisen kysymyksen ratkaisemiseksi ja puolustaa horjumatta proletariaatin etuja ja

sen sosialistisia tarkoituspäriä. Tämä on niitä tärkeimpiä tehtäviä, joita marxilaisella puolueella on työväenluokan vapautustaistelun *poliittisena johtajana*.

„...socialidemokratian ihanteena”, V. I. Lenin sanoi, „ei pidä olla trade unionin sihteeri, vaan *kansantribuuni*, joka osaa reagoida kaikkiin mielivaltaisuuksiin ja sortotoimiin, tapahtukoot ne sitten missä tahansa ja koskekoot ne mitä väestökerrosta tai luokkaa tahansa, kansantribuuni, joka osaa yhdistää kaikki nämä ilmiöt poliisimielivallan ja kapitalistisen riiston kokonaiskuvaksi ja joka osaa käyttää hyväksi jokaista pikkuseikkaa esittääkseen *kaikkien kuullen* sosialistisia vakaumuksiaan ja demokraattisia vaatimuksiaan, selittääkseen *kaikille* ja jokaiselle proletariaatin vapaustaistelun maailmanhistoriallista merkitystä” (Teokset, 5. osa, s. 414).

Tätä Leninin kuuluisaa lauselmää, jossa todellinen vallankumousmies määriteltiin kansantribuuniksi, puolue piti ohjeinaan kasvattaessaan jäseniään ja vaatiessaan, että heistä pitää tulla poliittisia toimihenkilöitä. Puoluejärjestöt totuttautuivat järjestämään joukkoja tehden niille selkoa työväenluokan sosialistisista vakaumuksista ja demokraattisista vaatimuksista.

„Ekonomistien” orjamainen vaistonvaraisuuden kunnioittaminen ei ollut vähemmän vahingollista myöskään proletariaatin organisatoristen tehtävien alalla. „Ekonomistit” puolustelivat näpertelyä, he pyrkivät luomaan sen tyyppisiä järjestöjä, jotka olivat ahtaasti ammatillisia. V. I. Lenin kirjoitti katkeroituneena, että silloisten socialidemokraattisten järjestöjen toiminta on kuin nuijilla aseistautuneiden talonpoikain sotaretki nykyaikaista sotaväkeä vastaan. Voittaakseen tsarismia ja kapitalismia vastaan käymänsä sodan työväenluokalla piti olla oma luja järjestö.

„...Antakaa meille vallankumouksellisten järjestö, niin me mullistamme Venäjän!”, sanoi V. I. Lenin (Teokset, 5. osa, s. 459).

V. I. Lenin osoitti, että Venäjän työväenluokka voi täyttää historialliset tehtävänsä vain ehdolla, että sillä on taisteluhenkkinen sentralistinen vallankumouksellinen marxilainen puolue, jolla on kiinteät yhteydet joukkoihin. Sellainen puolue antaa vallankumoukselliselle työväenliikkeelle lujutta ja varmuutta. Rajattoman uskollisena vallankumouksen asialle puolue tulee nauttimaan mitä laajimpien työläisjoukkojen yhtä rajatonta luottamusta. Sellaisen puolueen rakentamiseen tarvitaan kanta-joukkona ammattivallankumouksellisia, jotka omistautuisivat kokonaan vallankumoukselliseen toimintaan, kehittäisivät itsesään sitkeästi ja järjestelmällisesti niitä ominaisuuksia, joita

siihen tarvitaan. Siten muodostuu koeteltu ja pitkäaikaisessa poliittisessa toiminnassa kouliintunut yksimielinen johtajisto, jota ilman „nykyajan yhteiskunnassa minkään luokan taistelu ei voi olla sitkeää” (s a m a, s. 454).

V. I. Lenin kirjoitti, että marxilainen puolue on „sosialistisen työväenliikkeen korkein muoto”. Venäjän työväenliikkeen erikoisuutena oli se, että työväenliike synnytti ennen muuta työväenluokan poliittisen järjestön, että proletariaatilla ei ollut silloin muita omia, paitsi sosialidemokraattisia järjestöjä. Mutta V. I. Lenin aavisti, että työväenliike synnyttäisi erilaisia muita järjestöjä. Hän sanoi, että työväenluokan puoluejärjestön ympärillä täytyy olla muita työväenjärjestöjä — ammatillisia järjestöjä, kulttuuri- ja valistusjärjestöjä jne. Koska puolue on *korkein luokkajärjestömuoto*, sen tehtävänä on johtaa proletariaatin kaikkia muita järjestöjä.

V. I. Lenin osoitti, että Venäjän työväenluokan vallankumouksellisen marxilaisen puolueen suoritettavana on mitä suurimpia historiallisia tehtäviä. Hän kirjoitti profeetallisesti:

„Historia on nyt asettanut meille lähimmän tehtävän, joka on *kaikkein vallankumouksellisin* minkä tahansa muun maan proletariaatin kaikista *lähimmistä* tehtävistä. Tämän tehtävän täyttäminen, ei ainoastaan eurooppalaisen, vaan myös (voimme nyt sanoa) aasialaisen taantumuksen mahtavimman suojamuurin murskaaminen tekisi Venäjän proletariaatista kansainvälisen vallankumouksellisen proletariaatin etujoukon” (s a m a, s. 364).

V. I. Leninin kirjalla „Mitä on tehtävä?” oli valtavan suuri merkitys „ekonomismin” aatteellisessa murskaamisessa, puolueen jäsenistön liittämässä yhteen marxilaisuuden pohjalla, VSDTP:n II edustajakokouksen valmistelemissä ja Venäjän vallankumouksellisen marxilaisen puolueen luomisessa. Tässä kirjassa V. I. Lenin antoi lujan iskun länsieurooppalaisten sosialidemokraattisten puolueiden revisionisteille, Bernsteinille ja hänen kannattajilleen, paljasti heidät opportunisteiksi ja työväenluokan etujen kavaltajiksi.

Uudella historiankaudella, proletariaatin porvaristonvastaisen vallankumoustaistelujen ajan lähetessä, V. I. Lenin asetti uudella tavalla kysymyksen työväenluokan puolueesta. Länsieurooppalaiset sosialistiset puolueet eivät johtaneet proletariaatin luokkataistelua sen kaikilla rintamilla. Ne rajoittuivat parlamentaariseen toimintaan. Opportunismien vaikutus tuntui niissä yhä voimakkaampana, ne eivät valmistaneet puolueen jäsenistöä eivätkä työväenjoukkoja vallankumoukseen.

Marxilaisista ensimmäisenä V. I. Lenin käsitti, että työväenluokka tarvitsee *uudentyyppisen* puolueen. Käsityksensä uudentyyppisestä puolueesta, sen luonteesta, sen tehtävästä työväen-

liikkeessä ja sen toiminnan pääperiaatteista V. I. Lenin esitti kirjassaan „Mitä on tehtävä?”

„Mitä on tehtävä?” teoksen historiallinen merkitys on siinä, että kehittelemällä tässä teoksessaan pitemmälle Marxin ja Engelsin ajatuksia proletarisesta puolueesta V. I. Lenin määritteli vallankumouksellisesta marxilaisesta puolueesta, uudentyyppisestä puolueesta esittämänsä opin peruskohdat:

perusteli sen marxilaisen perusteisiin, että marxilainen puolue on työväenliikkeen ja sosialismin yhdistämistä;

osoitti, että tieteellisen sosialismin teorialla on mitä suurin merkitys vaistonvaraisessa työväenliikkeessä ja puolueen kaikessa toiminnassa;

selitti, että puolueen tulee olla proletariaatin poliittinen johtaja, työväenliikkeen johtava voima, joka yhdistää ja suuntaa proletariaatin luokkataistelua;

todisti, että puolueen koko toiminta on järjestettävä uudella tavalla pitäen silmällä joukkojen kasvattamista ja niiden valmistaamista vallankumoukseen;

osoitti, että opportunismin aatteellisena lähteenä on ennen kaikkea työväenliikkeen vaistonvaraisuuden kumartaminen ja se, että väheksytään sosialistisen tietoisuuden merkitystä työväenliikkeessä.

Leniniläinen „Iskra” ryhtyi päättäväisesti puolustamaan marxilaista vallankumouksellista teoriaa. Venäläiset marxilaiset olivat eturiveissä siinä kansainvälisessä taistelussa, jota vallankumoukselliset kävivät opportunisteja vastaan. Marxilaisuuden puhtautta puolustaessaan V. I. Lenin korosti erikoisen voimakkaasti, että teoriaa on kehitettävä edelleen ja rikastettava käytännöllisen liikkeen antamalla kokemuksilla. Jo „Iskran” valmisteluvaiheessa V. I. Lenin kirjoitti:

„Me emme pidä Marxin teoriaa suinkaan minään lopullisena ja koskemattomana; päinvastoin olemme vakuuttuneet, että se on laskenut vain kulmakivet sitä tiedettä varten, jota sosialistien on kehitettävä edelleen kaikkiin suuntiin, elleivät he tahdo jäädä jälkeen elämästä” (Teokset, 4. osa, ss. 193—194).

V. I. Lenin selitti, että marxilaisuuden yleisiä periaatteita tulee kussakin maassa soveltaa tämän maan erikoisuuksia vastaavasti, että venäläiset sosialistit ovat velvollisia kehittämään itsenäisesti marxilaista teoriaa. V. I. Leninin oma toiminta oli näyte tällaisesta luovasta suhtautumisesta marxilaisuuteen.

Vallankumouksellisen marxilaisen puolueen perustamisen kannalta oli vakavana vaarana narodnikkilaisuus, joka vallankumouksellisen nousun vaikutuksesta oli jälleen elpynyt. Vuoden 1901 lopulla erilaisten narodnikkilaisryhmien rippeet yhtyivät puolueeksi, jolla oli komeakaikuinen nimi: sosialistivallankumouksellisten (eserrien) puolue. Vuosina 1901—1902 eserrät

suorittivat muutamia terroritekoja, murhasivat mm. kaksi tsaarin ministeriä. Eserrien narodnajavoljalaiset salaliittolais-terroristiset perinteet ja eräänlainen puhtaasti ulkonainen vallankumouksellisuus tekivät vaikutuksensa vallankumoukselliseen intelligenssiin, osaan työläisiä ja vieläpä riittämättömän lujiin sosialidemokraatteihinkin.

„Iskra” arvosteli mitä jyrkimmin eseriä. Väittämällä, ettei proletariaatin, talonpoikaiston ja sivistyneistön välillä ole luokkaeroa, eserrät tekivät työväenluokalle vaikeammaksi käsittää, että vallankumoustaistelussa työväenluokka esittää johtajan osaa. Propagoimalla intelligenssin ja itsevaltiuden välistä kaksinkamppailua he harhauttivat vallankumoukselliset käyttämään voimiaan hyödyttömiin terroritekoihin ja vahingoittivat joukkojen vallankumouksellisen taistelun järjestämistä. Esittäessään „maiden sosialisoimis”-vaatimuksen he pettivät työläisiä ja talonpoikia järkeilemällä, että maaseudulla sosialismi voidaan muka kapitalismin säilyessäkin saattaa voimaan siten, että lakkautetaan maan yksityisomistus ja maa jaetaan tasan talonpoikain kesken.

„Iskran” tärkeimpiä tehtäviä oli puolueohjelman luonnoksen laatiminen. Määrittelemällä puolueen päämäärät ja tehtävät ohjelma oli aatteellisesti sementoiva hajanaiset sosialidemokraattiset järjestöt yhtenäiseksi puolueeksi. Ohjelmanuonnos julkaistiin kesäkuussa 1902. Siinä sanottiin tarkasti ja selvästi: työväenliikkeen lopullinen päämäärä on sosialismin pystyttäminen kapitalismin tilalle; tähän päämäärään johtavia keinoja ovat sosialistinen vallankumous ja proletariaatin diktatuuri; Venäjän työväenpuolueen lähimpiä tehtäviä ovat itsevaltiuden vallankumouksellinen kukistaminen, demokraattisen tasavallan pystyttäminen.

Maassa alkaneen vallankumouksellisen nousun vuosina „Iskra” esitti laajan poliittisen suunnitelman tsarisminvastaisen yleiskansallisen taistelun järjestämiseksi. „Iskran” toiminta edisti huomattavasti tulevan vallankumouksen valmistelua.

Eräänä perustehtävänä „Iskra” piti silloisten sosialidemokraattisten komiteoiden muuttamista proletariaatin todellisiksi luokkataistelun johtajista ja järjestäjistä koostuviksi esikunniksi. Erotukseksi länsieurooppalaisista sosialistisista puolueista, jotka rajoittuivat rauhalliseen, parlamentaariseen toimintaan, „Iskra” kutsui vallankumoukselliseen taisteluun, korosti sellaisten vallankumouksellisten menetelmien kuin poliittisten lakkojen ja mielenosoitusten merkitystä. Iskralaisten komiteoiden merkitys työväenliikkeessä kasvoi jatkuvasti, niiden vaikutus ja johtotoiminta voimistui. Toimien välittömästi työväenliikkeessä VSDTP:n komiteat lujittivat yhteyksiään joukkoihin, kasvattivat todellisia joukkojen johtajia.

„Iskran” johdonmukaisena pyrkimyksenä oli joukkojen vallankumouksellisen taistelun proletaarinen johto. Se asetti

sosialidemokraateille tehtävän „mennä väestön kaikkien luokkien keskuuteen”. Lehden vaikutuksesta sosialidemokraattiset järjestöt laajensivat toimintapiiriään.

„Iskra” kiinnitti erikoista huomiota talonpoikaistoon, kuten proletariaatin liittolaiseen. „Iskra” kehotti työväenluokkaa tukemaan kaikin voimin talonpoikaisliikettä. Kun keväällä 1902 alkoivat talonpoikaislevottomuudet, niin sosialidemokraatit käsittivät selvästi tehtävänsä niiden suhteen. Sosialidemokraattisten aatteiden levittäjinä maaseudulla olivat 90-luvulla olleet ne työläiset, jotka oli karkotettu kaupungista „mellakoihin” osallistumisen vuoksi. Nyt VSDTP:n komiteat ottivat välittömän yhteyden maaseutuun: ilmestyi talonpojille osoitettuja lento-lehtisiä, järjestettiin ryhmiä, jotka suorittivat sosialidemokraattista propagandatyötä talonpoikien keskuudessa. Niin vaatimatomia kuin nämä ensimmäiset saavutukset olivatkin, niillä oli valtava periaatteellinen merkitys, sillä ne olivat alkuna luokkataisteluaatteen ja poliittisen tietoisuuden järjestelmällisessä levittämisessä monimiljoonaisten talonpoikaisjoukkojen keskuuteen.

Vuonna 1903 julkaistussa kirjassaan „Maalaisköyhälistölle” V. I. Lenin teki miljoonille talonpojille ymmärrettävällä kielellä selkoa työväenpuolueen politiikasta, selitti maaseudun köyhälistölle, mikä kanta sen tulee ottaa vallankumouksellisessa taistelussa. V. I. Lenin kirjoitti:

„...Venäjän kaikkien työläisten ja koko maalaisköyhälistön on käytävä taistelua kahteen suuntaan ja molemmin käsin: toisella kädellä — taistelua koko porvaristoa vastaan liitossa kaikkien työläisten kanssa; toisella kädellä — maaseudun virkamiehiä ja tilanherraorjuuttajia vastaan liitossa kaikkien talonpoikien kanssa...

Ensimmäisenä askeleena maaseudulla on talonpojan täydellinen vapauttaminen, kaikkien oikeuksien antaminen hänelle ja talonpoikaiskomiteoiden muodostaminen otrezka- maiden palauttamiseksi. Mutta viimeinen askelemme tulee olemaan samanlainen niin kaupungissa kuin maaseudulla: *me otamme pois tilanherroilta ja porvaristolta kaikki maat, kaikki tehtaat ja järjestämme sosialistisen yhteiskunnan*” (Teokset, 6. osa, ss. 393, 403—404).

Sosialidemokraattinen toiminta aloitettiin myös armeijassa. Joulukuussa 1902 syntyi Sotaväen vallankumouksellinen järjestö, joka oli läheisessä yhteydessä VSDTP:hen. Sosialidemokratian vaikutus lisääntyi myös opiskelevan nuorison keskuudessa. Korkeakouluissa perustettiin sosialidemokraattisia ryhmiä. Vuoden 1902 alussa kokoontuneessa Ylioppilaiden yleisvenäläisessä edustajakokouksessa päätettiin yhtyä mahdollisimman läheisesti VSDTP:hen.

„Iskra” tuki kaikkia yhteiskuntakerroksia, mikäli ne osoittivat tyytymättömyyttä Venäjällä vallinnutta järjestystä kohtaan. Tämä seikka oli määrävänä myös sen suhtautumisessa liberaalisen porvariston oppositioliikkeeseen. Niin kauan kuin liberaalit eivät olleet järjestyneet poliittiseksi ryhmäksi, „Iskra” kannusti heitä esittämään vastalauseita tsaristisen itsevaltiuden mieltä vastaan arvostellen heitä samalla heidän puolinaisuutensa ja arkuutensa vuoksi. Mutta kun vuonna 1902 syntyi P. Struven johtama liberaalien poliittinen ryhmä, jolla oli ulkomailla ilmestyvä äänenkannattajansa „Osvoboždenije” ja joka pyrki vapausliikkeen johtoon, niin „Iskran” perustehtäväksi tuli liberalismiin antivallankumouksellisuuden paljastaminen.

Venäjän marxilaisten taistelulehti puolsi johdonmukaisesti kaikkien kansojen oikeutta määrätä itse omasta kohtalostaan. „Iskra” vastusti päättäväisesti kaikkea kansallisuussortoa. Se puolusti Suomen kansan laillisia oikeuksia tuomien jyrkästi tsaarin koplakunnan väkivallanteot. Se paljasti Kaukoidässä harjoitetun politiikan siirtomaavaltauspolitiikaksi ja julisti rikolliseksi sodan, jonka Venäjän tsarismi ja Euroopan imperiaalistit olivat aloittaneet Kiinan kansaa vastaan. Leniniläinen „Iskra” teki paljon sen hyväksi, että sorrettujen kansojen työtätekevät joukot alkaisivat suhtautua luottamuksellisesti venäläiseen proletariaattiin nähdessään sen kaikenmuotoista kansallisuussortoa vastustavaksi päättäväiseksi ja horjumattomaksi taistelijaksi. Samaan aikaan „Iskra” taisteli leppymättömästi juutalaisia, puolalaisia ja muita pikkuporvarillisia nationalisteja vastaan, jotka kylvivät kansallista eripuraisuutta työläisten keskuuteen. V. I. Lenin propagoi väsymättä proletarisen internationalismin periaatetta. Hän selitti, että tsarismi voidaan voittaa ja työtätekevien täydellinen poliittinen ja taloudellinen vapautuminen taata vain, jos sorretut kansat tekevät lujan liiton venäläisen proletariaatin kanssa ja koko Venäjän työväenluokka kansallisuudesta riippumatta on yksimielinen taistelussaan.

Siten leniniläinen „Iskra”, laajentaen jatkuvasti ja johdonmukaisesti työväenluokan vaikutusta maan yhteiskunnallisen elämän kaikilla aloilla, nostatti erilaisissa väestökerroksissa poliittista tyytymättömyyttä. „Iskra” rakensi kaikkea taloudellista, poliittista, sosiaalista ja kansallista sortoa vastustavaa taistelupuoluetta ja kasvatti työväenluokkaa yleiskansallisen tsarisminvastaisen taistelun johtajaksi.

„Iskra” toimi päättäväisesti Leninin organisaatiosuunnitelman toteuttamiseksi käytännössä. Kirjasessaan „Kirje toverille organisaatiotehtävistämme” Lenin ehdotti rakennettavaksi VSDTP:n paikallisjärjestöt seuraavan kaavan mukaisesti. Jokaisessa kaupungissa tuli olla yksi paikallista liikettä johtava puoluekomitea. Oli päästävä siitä epänormaalista ja vahingollisesta tavasta, että paikallisjärjestöt jaettiin kahdeksi komiteaksi,

kahteen — työläisten ja intelligentin — osaan, kuten „ekonomistit” tekivät. Komiteaan piti kuulua työväenliikkeen kaikkien huomattavimpien johtohenkilöiden, joilla oli parhaat yhteydet joukkoihin ja jotka nauttivat suurinta arvovaltaa niiden keskuudessa. Komitean alaisina toimisivat kahdenlaiset järjestöt. Ensinnäkin piiriryhmät ja tehtaiden alakomiteat. Jokaisen tehtaan on oltava meidän linnamme, V. I. Leninin vaati. Näiden piiri- ja tehdasryhmien kautta komitea olisi yhteydessä työläisjoukkoihin. Toiseksi komitean omat puolueen erilaisia tarpeita palvelevat ryhmät: propaganda-, kuljetus- ja kirjapainoryhmät, konspiratiivisten asuntojen järjestäjien ryhmä, urkkijoiden silmälläpitäjien ryhmä, nuorisoryhmä, toimintaa avustavien virkamiesten ryhmä jne. Näistä ryhmistä toiset kuuluisivat välittömästi puoluejärjestöön ja toiset olisivat sen vaikutuksen alaisia kannattajaryhmiä. Puolueen jokainen paikallisjärjestö muodostuisi siis johtavasta, pääasiallisesti ammattivallankumouksellisista koostuvasta kantajoukosta ja laajasta paikalliskerhojen ja -ryhmien verkosta. Tällainen järjestö rakenne turvasi välttämättömän sentralismin, kurinalaisuuden, kiinteät joukko-yhteydet, manööverikyvyyn ja joustavuuden. Leninin suunnitelman pohjalla aloitettiin sosialidemokraattisten järjestöjen uudestijärjestäminen.

„Iskran” ympärille muodostui luja ammattivallankumouksellisten järjestö. Perustettiin „Iskran” järjestö Venäjälle ja „Venäjän vallankumouksellisen sosialidemokratian ulkomainen liiga”. Maanalaisuuden vaikeissa oloissa, lukuisia vihollisia vastaan käydyissä taisteluissa karaistui ammattivallankumouksellisten kantajoukko. Nämä olivat uhrautuvaisia, proletariaatin asialle uskollisia, periaatteellisia ja kurinalaisia vallankumouksellisia, jotka olivat leppymättömiä kaikkea opportunistista saastaa kohtaan ja erottamattomassa yhteydessä joukkoihin. Tällaisia ammattivallankumouksellisia olivat I. V. Babuškin, N. E. Bauman, R. S. Zemljatška, M. I. Kalinin, N. K. Krupskaja, M. M. Litvinov, G. I. Petrovski, O. A. Pjatnitski, J. M. Sverdlov, J. V. Stalin, J. D. Stasova, S. G. Saumjan ja monet muut iskralaiset. Iskralainen ammattivallankumouksellisten järjestö esitti huomattavaa osaa puolueen luomisessa ja kehittämisessä.

Taistelussa, jota käytiin puolueen perustamisesta, „Iskra” esiintyi yhtenä kokonaisuutena. Mutta määriteltäessä puolueen ohjelmallisia ja taktillisia näkökantoja V. I. Leninin joutui kamppailemaan toimituskunnan sisällä vakavaa horjuntaa ja haparoitua vastaan. Toimituksessa ilmeni erimielisyyttä siinä, miten oli suhtauduttava liberaaliseen porvaristoon. V. I. Lenin oli sillä kannalla, että on arvostettava ankarasti liberaalien poliittista selkärangattomuutta ja pelkuruutta ja paljastettava heidän anti-vallankumouksellisuutensa. Plehanovin ja Axelrodin mielestä liberaalit olivat vallankumouksessa liittolaisia.

Ankaria kiistoja syntyi ohjelmakysymyksistä. Plehanovin kanta proletariaatin diktatuuria koskevassa kysymyksessä oli haparoiva. Vain V. I. Leninin ansiosta saatiin ohjelmanluonnokseen selvä määritelmä proletariaatin diktatuurista, joka on marxilaisuuden perusteeksi. Plehanov ei erottanut proletariaattia muusta työtätekevien joukosta eikä korostanut, että työväenluokka voi ja sen täytyy liittää ympärilleen kaikki ne, joita pääoma sortaa. Hän ei esittänyt myöskään sitä ajatusta, että puolue johtaa proletariaatin luokkataistelua. V. I. Leninin vaatimuksesta ohjelmanluonnoksessa puolue luonnehdittiin selvästi proletariaatin puolueeksi, tuotiin selvästi esiin proletariaatin hegemonia -aate ja osoitettiin täsmällisesti, että puolueen tehtävänä on olla etujoukkona, johtajana työväenliikkeessä.

Kärkeviä yhteenottoja syntyi agraariohjelman kysymyksissä. V. I. Leninin esittämänä vaatimuksena oli maaorjuuden jännösten hävittäminen maaseudulta, muun muassa „otrezkamaiden” palauttaminen talonpojille. Samalla V. I. Lenin oli sitä mieltä, että vaatimus „otrezkamaiden” palauttamisesta talonpojille olisi vallankumouksellisen talonpoikaisliikkeen laajetessa vaihdettava maiden kansallistamista vaativaan ohjelmaan. Maiden kansallistamista koskevaa V. I. Leninin teesiä vastustivat Plehanov, Axelrod ja Martov, mikä todisti heidän aliarvioivan sitä merkitystä, joka työläisten ja talonpoikain liitolla on vallankumouksessa.

Toimituskunnan sisällä käydyissä kiistoissa hahmottui jo silloin kaksi poliittista linjaa — kumouksellinen marxilainen linja ja opportunistinen linja. Kärkevät erimielisyydet tärkeimmissä periaatekysymyksissä uhkasivat väliin hajottaa „Iskran” johtajakollektiivin, mutta kahtiajakaantumiseen saakka asia ei silloin mennyt.

V. I. Leninin johto turvasi „Iskralle” työväenliikkeen kaikissa kysymyksissä vallankumouksellisen marxilaisen kannan. Myöhemmin V. I. Lenin luonnehti vanhan „Iskran” lehdeksi, joka oli suuntaukseltaan täysin bolševistinen.

„Bolševismi”, V. I. Lenin kirjoitti, „johti kolmena vuotena, 1900—1903, vanhaa „Iskraa” ja lähti taisteluun menševismistä vastaan eheänä suuntana” (T e o k s e t, 16. o s a, s. 44).

„Iskra” aloitti työnsä hetkellä, joka oli aatteellisten horjuntojen ja järjestöllisen kaaoksen aikaa. „Iskran” melkein kolmivuotisen toiminnan tuloksena luotiin aatteellinen ja organisatorinen perusta vallankumouksellisen marxilaisen puolueen muodostamista varten. Vuoden 1902 jälkipuoliskolla ja vuoden 1903 alussa „Iskraan” liittyivät kaikki komiteat (paitsi Voronežin komitea, jossa „ekonomistit” olivat vielä vallassa). „Iskran” voitto piti varmistaa puolueen edustajakouksessa.

3. VSDTP:n II edustajakokous. Bolševikki puolueen syntyminen

VSDTP:n II edustajakokous piti istuntojaan salaisesti ensin Brysselissä ja sitten Lontoossa vuoden 1903 heinäkuun 17. päivästä elokuun 10. päivään. Kokouksessa oli 43 edustajaa, jotka edustivat 26 järjestöä ja joilla oli 51 päätösvaltaista ääntä. Valmistelun huolellisuuden, edustuksen täydellisyyden ja käsiteltävien kysymysten piirin laajuuden puolesta VSDTP:n II edustajakokous oli Venäjän vallankumouksellisen liikkeen koko historiassa ennennäkemätön ilmiö. Edustajakokouksen edellä ja sen aikana Etelä-Venäjällä vyöryi valtava suurlakko-aalto. Edustajat toivat puoluekokoukseen lähenevän vallankumousmyrskyn henkeä.

VSDTP:n II edustajakokouksen perustehtävänä, V. I. Lenin sanoi, oli luoda todella vallankumouksellinen työväenpuolue niiden periaatteellisten ja organisatoristen näkökantojen mukaisesti, jotka „Iskra” oli kehitellyt ja esittänyt. Tätä tehtävää ratkaistaessa käytiin ankara taistelu opportunistia vastaan.

„Iskralla” oli edustajakokouksessa enemmistö, 33 ääntä. „Iskran” vastustajilla oli 8 ääntä (3 „ekonomistia” ja 5 bundilaista). „Južnyi rabotši” ryhmän kannalla olivat horjuvat ainekset — keskustalaiset eli „suo”, joksi V. I. Lenin heitä nimitti; heillä oli 10 ääntä. Vaikka edustajista useimmat lukeutuivatkin „Iskran” kannattajiin, he eivät olleet suinkaan kaikki todellisia leniniläisiä iskralaisia. Lujilla ja johdonmukaisilla iskralaisilla, V. I. Leninin kannattajilla, oli 24 ääntä; Martovia kannattaneilla, ns. „pehmeillä” iskralaisilla, tulevilla menševikeillä, oli 9 ääntä. „Iskran” vastustajat pyrkivät käyttämään hyväkseen kaikkia iskralaisten keskeisiä erimielisyyksiä.

Puoluetta perustettaessa edustajakokouksen oli poistettava sellainen este kuin kerholaisuus. Sosialidemokratian kehityksen erikoisuutena Venäjällä olivat erilaiset kerhot, joiden käsitykset puolueen politiikan periaatteista olivat eriäviä. Edustajakokouksen tuli vaihtaa ahtaat kerhoyhteydet yhteen laajaan puolueyhteyteen, luoda puolue, jossa kaikki järjestöt olisivat järjestöllisesti ja aatteellisesti kiinteässä yhteydessä toisiinsa. Tämä kerhojen sulauttaminen puolueeseen ei tapahtunut kivutta, ja puolueperiaatteet joutuivat edustajakokouksessa useamminkin kuin kerran ristiriitaan kerholaisuuden kanssa.

Edustajakokous aloitti työnsä kysymyksestä, joka koski Bundin asemaa puolueessa. Se ei ollut satunnaista. „Iskran” pyrkimyksenä oli Venäjän kaikkien kansojen valvutuneiden työläisten yhdistäminen yhdeksi sentralistiseksi puolueeksi. Bund vaati rakentamaan puolueen federatiivisille perustoille pitäen sitä yleisestä puoluejohdosta riippumattomien kansallisten järjestöjen muodollisena yhtymänä. Sellaisten järjestöjen

keskinäinen yhteys olisi ollut löyhä, eivätkä ne olisi muodostaneet tiivistä proletaarista puoluetta.

V. I. Lenin ja hänen kannattajansa kävivät leppymätöntä taistelua bundilaisten organisatorista nationalismia vastaan osoittaen, kuinka vahingollista on federalismi, joka laillistaa karsinoitumisen puolueen sisäisessä elämässä ja on ristiriidassa sentralismin kanssa. Edustajakokous hylkäsi nationalistisen federalismiperiaatteen puolueen rakentamisessa. Voitti Leninin aate, jonka mukaan puolue oli rakennettava sentralismin ja proletaarisen internationalismin periaatteiden pohjalle.

Tämän jälkeen edustajakokouksessa käsiteltiin puolueen ohjelmaa.

Ankara taistelu syttyi proletariaatin diktatuuria koskevan ohjelmakohdan johdosta. Opportunistien johtajat — bundilainen Lieber ja „ekonomistit” Akimov ja Martynov — vastustivat jyrkästi proletariaatin diktatuuria käsittelevän kohdan ottamista ohjelmaan vedoten samalla Länsi-Euroopan sosialististen puolueiden ohjelmiin, joissa ei asetettu tehtäväksi proletariaatin diktatuurin pystyttämistä. He väittivät, että luokkaristiriidat muka heikkenevät ja että työväenluokan aineellisen aseman asteittainen paraneminen johtaa itsestään sosialismiin ilman proletariaatin diktatuuria. Edustajakokous antoi lujan iskun opportunisteille ja hyväksyi ohjelmaan kohdan proletariaatin diktatuurista, joka on marxilaisuuden perusteeksi.

„Ekonomistit” vastustivat sitä ohjelmaan otettua kohtaa, jossa puhuttiin puolueen johtavasta osuudesta työväenliikkeessä, ja esittivät edustajakokoukselle useita „vaistonvaraisuusteorian” mukaisia korjausehdotuksia. Edustajakokous hylkäsi heidän kaikki korjausehdotuksensa.

Erikoisen kiivaasti opportunistit vastustivat talonpoikaiskysymystä koskevia ohjelmavaatimuksia. Väittämällä, ettei talonpoikaisto ole vallankumouksellinen, he yrittivät salata sen, että he eivät halua ja jopa pelkäävätkin nostaa joukkoja vallankumoukseen. Opportunistit vastustivat oikeastaan proletariaatin johtavaa osuutta vallankumouksessa, vastustivat työläisten ja talonpoikain liittoa.

Puolustaessaan agraariohjelmaa V. I. Lenin korosti, että maaorjuuden jäännösten hävittämistä tarkoittava vaatimus on luonteeltaan vallankumouksellinen vaatimus.

„Me uskomme”, hän sanoi, „että koska sosialidemokratia on nyt ryhtynyt taisteluun talonpoikaiston etujen puolesta, niin tulevaisuudessa saamme pitää tosiasiana sitä, että talonpoikaisjoukot tottuvat suhtautumaan sosialidemokratiaan kuten etujensa puolustajaan” (Teokset, 6. osa, s. 481).

Vakavia kiistoja syntyi myös kansallisuuskysymyksessä. Oikealla vallankumouksellisella kansallisuusohjelmalla ja -poli-

tiikalla oli tavattoman suuri merkitys sellaisessa monikansallisessa maassa kuin Venäjällä. Marxilaisen kansallisuusohjelman teoreettiset perusteet ja käytännölliset vaatimukset kehittäi V. I. Lenin. Teoksessaan „Kansallisuuskysymys ohjelmassamme” ja muissa „Iskrassa” julkaistuissa kirjoituksissaan hän perusti johdonmukaisen internationalistisen ohjelman peruskohdat, joissa vaadittiin täydellistä tasa-arvoisuutta kaikille kansalaisille kansallisuudesta riippumatta, tunnustettiin valtakunnan kaikkien kansojen itsemääräämisoikeus ja esitettiin periaatteeksi kaikkien kansojen työläisten yhdistäminen yhteisiin luokkajärjestöihin (puolue, ammattiliitot ym.).

Ohjelmallisena tunnukseksi kansojen itsemääräämisoikeus oli puolueen voimallinen ase vallankumoustaistelussa: se veti Venäjän sorrettuja kansoja proletariaatin puolelle, koska tämä taisteli johdonmukaisesti kansallisuussortoa vastaan, ja auttoi kasvattamaan työväenluokkaa proletaarisen internationalismin hengessä. Tämän tunnuksen vastapainoksi bundilaiset esittivät syvästi opportunistisen ja nationalistisen kansallinen kulttuuri-autonomia -vaatimuksen. Siten olisi karsinoitu työläiset kansallisen kulttuurin mukaan ja hajotettu proletariaatin kansainvälistä luokkayhtenäisyyttä; siten eri kansallisuuksiin kuuluvien työtekevien intressit olisi rajoitettu yksinomaan kulttuurikysymyksiin ja heidät olisi vieroitettu taistelusta, jonka tarkoituksena oli vallankumous, koko valtakunnan demokraattinen uudestijärjestäminen. Myös Puolan sosialidemokratian edustajat ottivat virheellisen kannan. Heillä oli se virheellinen käsitys, että kansojen itsemääräämisoikeuden tunnus on hyödyksi puolalaisille nationalisteille, ja he ehdottivat, että se poistettaisiin ohjelmasta.

Leniniläiset aatteet ja VSDTP:n II edustajakokouksen hyväksymä puolueohjelma kansallisuuskysymyksessä olivat isku nationalismille. Ne rikastuttivat marxilaista teoriaa ja auttoivat puoluetta noudattamaan oikeaa kansallisuuspolitiikkaa.

Iskralaiset löivät takaisin opportunistien kaikki hyökkäykset. Edustajakokous hyväksyi iskralaisen ohjelman, jossa oli kaksi osaa — maksimiohjelma ja minimiohjelma. Maksimiohjelmassa puhuttiin puolueen päämäärästä — sosialistisen yhteiskunnan rakentamisesta, sen toteuttamisen edellytyksistä — sosialistisesta vallankumouksesta ja proletariaatin diktatuurin pystyttämisestä. Minimiohjelmassa puhuttiin puolueen lähimmistä tehtävistä — tsarismien kukistamisesta, porvarillis-demokraattisesta vallankumouksesta, demokraattisen tasavallan pystyttämisestä, kahdeksantuntisesta työpäivästä, kaikkien kansojen täydellisestä tasa-arvoisuudesta ja itsemääräämisoikeudesta, maaorjuuden jäännösten hävittämisestä maaseudulta.

Toisessa edustajakokouksessa hyväksytty ohjelma oli proletariaatin vallankumouksellisen puolueen marxilainen ohjelma, joka erosi perin juurin länsieurooppalaisten puolueiden ohjelmista. Se oli siihen aikaan ainoa työväenpuolueen ohjelma,

jossa oli esitetty proletariaatin diktatuurin aate. VSDTP:n ohjelma oli yhteenvedo Venäjän marxilaisten teoreettisesta työstä, joka oli rikastuttanut huomattavasti marxilaisuutta. Tämä ohjelma määritteli puolueen politiikaksi johdonmukaisen marxilaisen politiikan ja auttoi kasvattamaan proletariaattia vallankumouksellisen valtataistelun hengessä. Puolue sai täydellä syyllä olla ylpeä sellaisesta ohjelmasta. Tuon ohjelman pohjalla muodostui ja lujittui bolševikkien puolue. Sitä ohjellaan pitäen puolue kävi menestyksellistä taistelua porvarillis-demokraattisen ja sitten sosialistisen vallankumouksen voiton puolesta Venäjällä.

Edustajakokous pani merkille ne huomattavat ansiot, joita „Iskralla” oli ollut taistelussa opportunistia vastaan, marxilaisuuden puolustamisessa ja kehittämisessä, puolueen rakentamisessa, ja julisti „Iskran” puolueen pää-äänenkannattajaksi. Siten edustajakokous hyväksyi „Iskran” suunnan koko puolueen suunnaksi.

Käsiteltäessä puolueen sääntöjä, erittäinkin sen ensimmäistä pykälää, joka koski puolueen jäsenyyttä, tuli esiin kaksi jyrkästi vastakkaista suhdetta puolueeseen. V. I. Lenin ehdotti seuraavanlaista ensimmäisen pykälän sanamuotoa: „Puolueen jäseneksi katsotaan jokainen, joka tunnustaa puolueen ohjelman ja tukee puoluetta niin aineellisilla varoilla kuin myös kuulumalla omakohtaisesti johonkin puoluejärjestöön”. Martov esitti V. I. Leniniä vastaan oman sanamuotonsa, jonka mukaan puolueen jäseneksi „katsotaan jokainen, joka hyväksyy sen ohjelman, tukee puoluetta aineellisesti ja antaa omakohtaisesti säännöllistä apua puolueelle tämän jonkin järjestön johdolla”. Puolueen jäsenyyttä määriteltäessä V. I. Lenin siis vaati „omakohtaista kuulumista johonkin puoluejärjestöön”, jota vastoin Martov kehotti rajoittumaan „omakohtaiseen säännölliseen apuun”.

V. I. Lenin käsitti puolueen järjestyneeksi kokonaisuudeksi. Puolueen jokaisen jäsenen täytyy välttämättömästi kuulua johonkin puoluejärjestöön. Siten turvataan puolueen kaikkien jäsenten marxilainen kasvatus ja luja kurinalaisuus kuin myös se, että puolue voi todella valvoa ja johtaa vaateliaasti jokaisen jäsenensä toimintaa. Silloin puolue on yhden suunnitelman mukaan toimivien puoluejärjestöjen sopusuhtainen järjestelmä, kurinalaisuuden ja järjestyneisyyden olennoituma.

Martov kehotti ottamaan puolueeseen kaikki halukkaat velvoittamatta heitä olemaan jonkin puoluejärjestön jäsen ja sitomatta heitä puoluekurin puitteisiin. Martov ja hänen kannattajansa noudattivat II Internationalen sosialidemokraattisissa puolueissa hyväksyttyä „avoimen oven” politiikkaa, mikä löyhensi proletariaatin puoluejärjestön johdonmukaista periaatteellisuutta. Martovilaisten mielestä jokaisella lakkolaisella tai intelligentillä oli oikeus lukeutua puolueeseen, vaikkei hän kuu-

lunut eikä halunnutkaan kuulua mihinkään puoluejärjestykseen. Siten puolue olisi menettänyt selvät järjestölliset puitteensa ja muuttunut kirjavaksi, löysäksi, epämääräiseksi muodostumaksi.

Leninin jäsenyyks-käsite oli marxilaisen puolueen linjan lujjuuden ja sen periaatteiden puhtauden suojana ja vaikeutti horjuvien ainesten pääsyä puolueeseen.

„Tehtävämme on suojella puolueemme lujutta, järkkämättömyyttä ja puhtautta”, V. I. Lenin sanoi. „Meidän on pyrittävä kohottamaan puolueen jäsenen nimi ja merkitys korkeammalle, korkeammalle ja korkeammalle, ja sen vuoksi vastustan Martovin sanamuotoa” (Teokset, 6. osa, s. 488).

V. I. Lenin varoitti, että kaikenlaisten epävarmojen, horjuvien ja opportunististen ainesten tunkeutuminen puolueeseen on vaarallista. Tämä joka maan työväenpuoluetta uhkaava vaara oli erikoisen vakava Venäjällä, jossa elettiin porvarillis-demokraattisen vallankumouksen aattoaikaa, joten puolueeseen pyrki pikkuporvarillisia aineksia. Bolševikkipuolueen erääksi tärkeimmäksi järjestöperiaatteeksi tuli Leninin ohje huolellisesta valinnasta puolueeseen ja suurten vaatimusten asettamisesta puolueen jäsenyyden ehdoksi.

Sääntöjen ensimmäisestä pykälästä käydyssä väittelyssä oli periaatteessa kysymys siitä, minkälainen puolueen tuli olla. Leniniläiset olivat monoliittisen ja taisteluhenkisen, hyvin järjestyneen ja kuralaisen vallankumouksellisen proletaarisen puolueen kannalla, martovilaiset — löyhän ja kirjavan, epämääräisen, pikkuporvarillisen, opportunistisen puolueen kannalla. V. I. Lenin kamppaili sen puolesta, että puolueen sisäinen järjestys olisi sellainen, joka takaisi puolueen johdonmukaisen vallankumouksellisuuden. Senpä vuoksi kaikki opportunistiset ainekset: bundilaiset, „ekonomistit”, keskustalaiset, „pehmeät” iskralaiset, puolustivatkin niin jyrkästi Martovin sanamuotoa. Sen tuloksena, että opportunistit — Akimovista Trotskiin saakka — liittyivät yhteen, edustajakokous hyväksyi sääntöjen ensimmäisen pykälän Martovin ehdottamassa sanamuodossa 28 äänellä 22 vastaan yhden edustajan pidättyessä äänestämästä.

Tuo opportunistien saama tilapäinen voitto ei horjuttanut leniniläisiä. Ankara taistelu käytiin puoluekeskusten asemaa koskevassa kysymyksessä. Opportunistit pyrkivät kaikin tavoin pienentämään Keskuskomitean johtavaa osuutta. He ehdottivat rajoittamaan Keskuskomitean oikeutta laskea hajalle paikalliskomiteoita ja katsomaan puoluejärjestöjä velvoittaviksi päätöksiksi vain senluontoiset Keskuskomitean päätökset, jotka koskevat koko puoluetta. Edustajakokous hylkäsi nämä ehdotukset. Säännöissä sanottiin suoraan, että Keskuskomitea „yhtenäistää ja ohjaa puolueen kaikkea käytännöllistä toimintaa”, jakaa puolueen voimat ja varat, järjestää erilaisia puoluelaitoksia ja

johtaa niiden toimintaa ja että „Keskuskomitean kaikki päätökset ovat velvoittavia kaikille puoluejärjestöille...” („N K P ... päätöslauselmia”, I osa, s. 46). Nämä säännökset säilytettiin kaikissa myöhemmissäkin puoluesäännöissä. Puolueen järjestörakenneperiaatteena sentralismi sai siis lujien iskralaisien ansiosta voiton opportunistisesta autonomia- ja federalismiperiaatteesta.

Taistelulla, jota iskralaiset kävivät V. I. Leninin johdolla puoluesäännöistä, on valtava merkitys. V. I. Lenin ja hänen kannattajansa veivät edustajakokouksessa voittoon iskralaisen organisaatiosuunnitelman. Tämä suunnitelma oli se perusta, jolla Venäjän vallankumouksellinen marxilainen puolue, bolševikki puolue, syntyi ja varttui.

Sääntöjä vahvistettaessa edustajakokous teki muutamia päätöksiä, joiden tarkoituksena oli puolueen lujittaminen. Edustajakokous päätti tehdä lopun siitä epänormaalista tilasta, että ulkomailla oli kaksi järjestöä, nimittäin „ekonomistien” „Venäjän sosialidemokraattien ulkomainen liitto” ja iskralaisten „Venäjän vallankumouksellisen sosialidemokratian ulkomainen liiga”, ja hyväksyi „Liigan” VSDTP:n ainoaksi ulkomaiseksi järjestöksi. Vastalauseeksi kaksi „ekonomistia”, ulkomaisen „Liiton” edustajaa, poistui edustajakokouksesta.

Bund vaati edustajakokouksessa, että se tunnustettaisiin juutalaisen proletariaatin ainoaksi edustajaksi. Tämä olisi ollut työläisten karsinoimista puoluejärjestöissä kansallisuuden mukaan, kieltäytymistä proletariaatin yhteisistä luokkajärjestöistä. Bund oli nationalistinen juutalaisjärjestö. Edustajakokous torjui Bundin vaatimuksen. Silloin viisi bundilaistakin poistuivat edustajakokouksesta ilmoittaen Bundin eroavan VSDTP:sta. Seitsemän opportunistin poistuminen edustajakokouksesta aiheutti voimasuhteissa lujille iskralaisille edullisen muutoksen.

Iskralaisten periaatteiden voitto ohjelma-, taktiikka- ja organisaatiokysymyksissä oli varmistettava tekemällä päättäväisesti loppu kerholaisuudesta ja valitsemalla sellainen puoluejohto, joka olisi taannut johdonmukaisen vallankumouksellisen suunnan puolueen kaikessa toiminnassa. Leniniläiset tahtoivat Keskuskomiteaan lujia ja johdonmukaisia vallankumouksellisia. Martovilaiset pyrkivät siihen, että Keskuskomiteassa olisivat enemmistönä horjuvat, opportunistiset ainekset. Lujat iskralaiset ehdottivat, että „Iskran” toimitukseen valittaisiin Lenin, Martov ja Plehanov. Martovilaiset vaativat jättämään toimitukseen kaikki kuusi entistä toimittajaa.

Suurin osa edustajista kannatti päättäväisesti V. I. Leninin suunnitelmaa, jonka tarkoituksena oli iskralaisten puolueperiaatteiden voiton varmistaminen. „Iskran” toimitukseen valittiin Lenin, Martov ja Plehanov. Keskuskomiteaan valittiin Kržižanovski, Lengnik ja Noskov. Martov kuitenkin kieltäytyi osallistu-

masta toimituksen työhön, ja hänen kannattajansa eivät osallistuneet Keskuskomitean vaaleihin.

Puolueen keskuselimiä koskevasta kysymyksestä suorittamallaan äänestyksellä edustajakokous varmisti leniniläisten periaatteiden voiton puolueessa. Siitä pitäen V. I. Leninin kannattajia, jotka olivat saaneet enemmistön puolueen johtelinten vaaleissa, alettiin nimittää bolševikeiksi (enemmistöläisiksi) ja V. I. Leninin vastustajia menševikeiksi (vähemmistöläisiksi). Edustajakokouksessa käydyissä taisteluissa syntynyt „bolševikki”-sana alkoi merkitä samaa kuin „työväenluokan asialle, kommunismin asialle rajattoman uskollinen johdonmukainen marxilainen vallankumouksellinen”.

Bolševikkien voitto edustajakokouksessa oli sosialidemokraattisen liikkeen koko aikaisemman kehityksen tulosta. Puoluekokouksen edustajina oli opportunisteja vastaan käydyssä kiivaassa periaatetaistelussa kouliintunutta puolueen jäsenistöä. Se, että martovilaiset yrittivät luovuttaa puolueen johdon epävarmojen ja horjuvien ainesten käsiin, ei voinut olla vieroittamatta heistä iskralaisen linjan johdonmukaisia kannattajia. Edustajakokouksessa muodostunutta erilaisten opportunististen ainesten yhtymää vastaan esiintyivät tarmokkaina puolueen etujen puolustajina suurimpien puoluekomiteain edustajat: Pietarin puoluekomiteasta — A. V. Schottmann, Moskovan — N. E. Bauman, Bakun — B. M. Knunjants, Donin — S. I. Gusev, Kievin — P. A. Krasikov, Odessan — R. S. Zemljatška, „Pohjois-Venäjän liiton” — L. M. Knipovič ja A. M. Stopani, Tulan — S. I. Stepanov ja D. I. Uljanov (V. I. Leninin veli).

Edustajakokouksen työn kulussa tuli yhä selvemmin näkyviin Leninin huomattava osa taistelussa puolueen puolesta. V. I. Leninin ympärille ryhmittyivät kaikki, jotka ajoivat uskollisesti marxilaisen puolueen perustamisasiaa.

VSDTP:n II edustajakokouksen tärkein tulos oli vallankumouksellisen marxilaisen puolueen, bolševikkipuolueen perustaminen. Työväenliike oli kulkenut Venäjällä pitkän ja vaikean taipalen, ennen kuin sai kehityksi korkeimman muotonsa — itsenäisen poliittisen puolueen. Tämä puolue luotiin leniniläisen „Iskran” kehittämien ideologisten ja organisatoristen periaatteiden pohjalle, sen kantajoukkona olivat taistelussa karastuneet ammattivallankumoukselliset ja johtajina leniniläiset bolševikit.

Työväenluokan vallankumouksellisen puolueen syntyminen on Venäjän historian tärkeimpiä merkkitapahtumia. 90-luvun puolivälistä alkaen proletariaatti oli ollut huomattava poliittinen voimakeijä maan elämässä. Mutta perustettuaan oman puolueensa se muuttui vähitellen kaikkien työtätekevien johtajaksi. Työväenluokka, kovaosaiset talonpoikaisjoukot ja sorretut kansallisuudet havaitsivat VSDTP:n ohjelman ilmentävän niiden hartaimpia toiveita. Liberaalit rajoittuivat tahtomuksissaan vain kohtuulliseen perustuslakiin edellyttäen säilytettäväksi

tsaarin yksinvallan, ja eserrät eivät vaatineet enempää kuin epämääräistä poliittista vapautta, mutta työväenpuolue kehotti joukkoja kukistamaan tsaarin itsevaltiuden ja vaati valtiollisen ja yhteiskunnallisen elämän täydellistä demokratisoimista tarkoitusperänään taistelu sosialistisen vallankumouksen ja proletariaatin diktatuurin puolesta, yhteiskunnan perinpohjainen uudestijärjestäminen sosialismin periaatteiden mukaisesti. VSDTP osoittautui Venäjällä ainoaksi puolueeksi, jonka toiminta oli kokonaisuudessaan maan ja kansan etujen mukaista.

II edustajakokouksella on maailmanhistoriallinen merkitys. Se oli käännekohta kansainvälisessä työväenliikkeessä. Länsi-Euroopassa työväenpuolueet muodostuivat aikana, jolloin kapitalismin kehitys oli suhteellisen rauhallista ja porvarillisten vallankumousten kausi jo pääpiirteissään päättynyt, mutta sosialististen vallankumousten kausi ei ollut vielä alkanut. Noissa oloissa niistä kehittyi vähitellen parlamentaarisia, porvarillisen legaalisuuden turmelema puolueita, jotka suhtautuivat sovinnollisesti keskuudessaan ilmenevään opportunistisiin. Venäjällä työväenpuolue muodostui aikana, jolloin maassa läheni vallankumous. Työväenpuolueen tehtävänä oli valmistaa joukot tuohon vallankumoukseen. Ankarat poliisivainot, kiivas taistelu opportunistien erilaisia ilmentymiä vastaan karaisivat puoluetta tehden siitä järkkymättömän vallankumouksellisen voiman.

Marxilainen puolue syntyi Venäjällä uuden historiallisen aikakauden, imperialismin aikakauden alussa, jolloin proletariaatti oli vallankumoustaistelujen kynnyksellä. II Internationalen puolueet eivät voineet ratkaista uusia tehtäviä oikein, marxilaisesti, ne eivät valmistaneet työväenluokkaa vallankumoustaisteluihin, joissa tavoitteena oli kapitalistisen ikeen suistaminen ja proletariaatin diktatuurin pystyttäminen. Engelsin kuoleman (1895) jälkeen II Internationalen johto kääntyi yhä enemmän opportunistisiin. Jo ensimmäiset taistelut revisionismia vastaan 20. vuosisadan alussa päättyivät siihen, että Länsi-Euroopan sosialististen puolueiden johtajat alistuivat tosiasiallisesti marxilaisuuden vihollisten tahtoon, jotka kehottivat luopumaan sosialistisesta vallankumouksesta ja sopimaan porvariston kanssa. Vallankumoukselliset ainekset olivat II Internationalessa liian heikkoja muuttamaan tilannetta.

Vain venäläiset marxilaiset — Leninin johtamat bolševikit — olivat uuden aikakauden tehtävien tasalla ja antoivat työväenliikkeen peruskysymyksiin oikeat vastaukset. He osoittivat, että puolueen tulee olla proletariaatin poliittinen johtaja, ja asettivat tehtäväksi voittaa työtätekevät joukot työväenluokan puolelle, jotta voitaisiin suorittaa sosialistinen vallankumous ja pystyttää proletariaatin diktatuuri. Työväenliikkeen erääksi ajankohtaisimmaksi tehtäväksi he asettivat päättäväisen taistelun opportunistia vastaan ja osoittivat itse esimerkillistä leppymättömyyttä opportunistia kohtaan. He loivat puolueen, joka kasvatti järjes-

telmällisesti työväenluokkaa vallankumouksen hengessä, ja tässä puolueessa muodostui myös johtajisto, joka on kiinteässä yhteydessä joukkoihin ja osaa vaikuttaa niihin.

Bolševismi oli vallankumouksellisin ja johdonmukaisin marxilainen suunta kansainvälisessä työväenliikkeessä. V. I. Leninin ja hänen johtamiensa marxilaisten toiminnan tuloksena Venäjällä syntyi ensimmäisen kerran uudentyypinen puolue, sellainen puolue, joka on leppymätön opportunistia kohtaan ja vallankumouksellinen porvaristoon nähden, yhteiskunnallisen vallankumouksen ja proletariaatin diktatuurin puolue — bolševikkien puolue. V. I. Lenin sanoi:

„Poliittisen ajattelun suuntana ja poliittisena puolueena bolševismi on ollut olemassa vuodesta 1903” (T e o k s e t, 31. o s a, s. 8).

4. Taistelu menševikkejä vastaan puolueen lujittamiseksi

Puolueen sisäistä tilannetta vaikeutti II edustajakokouksen jälkeen se, että iskralaiset itse jakautuivat kahdeksi ryhmäksi. „Ekonomistit” oli paljastettu opportunisteiksi ja lyöty. Puolue joutui tekemisiin uusien opportunistien, menševikkien kanssa, joiden todellinen opportunistinen olemus oli kuitenkin vielä paljastamatta. Jokaisen iskralaisen tuli tajuta selvästi, että menševikkien taholta puoluetta uhkaa vakava vaara.

Vallankumouksellisten ja opportunistien, ts. bolševikkien ja menševikkien välillä alkoi kiivas ja sitkeä taistelu, joka jatkui sitten vuosikautia. Puolueen tulevaisuuden samoin kuin vallankumouksen ja maan kehityksen kannalta tällä taistelulla oli hyvin suuri merkitys. V. I. Leninin, bolševikkien pyrkimyksenä oli saada puolue toimimaan edustajakokouksen vahvistaman vallankumouksellisen, marxilaisen ohjelman mukaisesti, toteuttamaan sitä käytännössä. Menševikit yrittivät ohjata puoluetta opportunistin polulle. He kieltäytyivät alistumasta edustajakokouksen päätöksiin, mutta eivät kuitenkaan rohjenneet kehoittaa avoimesti kannattajiaan katkaisemaan suhteitaan puolueeseen eivätkä julistaneet avoimesti uuden puolueen perustamista. Kohta edustajakokouksen jälkeen menševikit muodostivat salaa puolueelta oman puoluevastaisen ryhmäkuntajärjestönsä, jonka johtoon tulivat Martov, Trotski ja Axelrod. He aikoivat vallata puolueen johdon boikotoimalla puolueen keskuselimiä ja hajottamalla puolueetyötä. Menševikit „nousivat kapinaan leninismiä vastaan”, kuten Martov sanoi.

Taistellessaan puoluetta vastaan menševikit käyttivät tuki-kohtanaan „Ulkomaista liigaa”, jossa kerhoiluperinteet olivat erikoisen voimakkaita ja intelligentit enemmistönä ja jolla ei ollut välittömiä yhteyksiä työväenjoukkoihin. Vähitellen menševikit anastivat käsiinsä puolueen kaikki keskuselimet:

marraskuussa 1903 „Iskran” ja heinäkuussa 1904 Keskuskomitean. Tässä he onnistuivat puolueen keskuselimissä olleiden sovittelijoiden avun ansiosta eivätkä siksi, että olisivat pystyneet voittamaan aatteellisesti puolueen puolelleen, saamaan sen vakuuttuneeksi siitä, että he olivat oikeassa.

Sovittelupolitiikan airuena toimi Plehanov, joka edustajakokouksessa oli kannattanut V. I. Leniniä, mutta kohta edustajakokouksen jälkeen vaati ottamaan kaikki neljä entistä menševikki-toimittajaa jälleen toimitukseen. V. I. Lenin ei voinut suostua sellaiseen edustajakokouksen tahdon rikkomiseen ja erosi toimituksesta. V. I. Lenin kooptoi Keskuskomiteaan, josta käsin hän alkoi taistelun opportunisteja vastaan. Plehanov kooptoi yksinään kaikki entiset toimittajat „Iskran” toimituskuntaan. Tekoaan hän perusteli kirjoituksessaan „Mitä ei saa tehdä”. Plehanov kirjoitti, että puoluerauhan säilymiseksi on tehtävä myönnytyksiä opportunisteille. Tämä oli periaatteellista perääntymistä vastustajan edessä. Kaikki vallankumouksellisen marxilaisen puolueen viholliset riemastuivat Plehanovin kirjoituksen johdosta. Porvarillinen liberaali Struve arvosti sen „merkittäväksi käännteeksi”.

Plehanovin oma toiminta oli näkyvä esimerkki siitä, „mitä ei pidä tehdä”. Julistamalla aluksi, että menševikeille on tehtävä myönnytyksiä, vaikka näiden kannanotot olisivatkin virheellisiä, Plehanov päätyi pian siihen, että hänestä itsestäänkin tuli kiihkeä menševikki. Puolueen jäsenistö näki omin silmin, että jos opportunistille tehdään myönnytyksiä periaatteellisissa kysymyksissä seurauksena on opportunistin voitto.

Plehanovin loitoneminen marxilaisuudesta johtui ennen kaikkea siitä, että hänellä ei ollut käsitystä työväenluokan uusista, uuden historiankauden asettamista tehtävistä. Siihen vaikutti myös hänen pitkäaikainen eristyneisyytensä Venäjän työväenliikkeestä. Plehanovin lankeemuksessa oli huomattava osuutensa aikaisemmillä, jo ennen II edustajakokousta olleilla horjahteluilla ja virheillä.

52. numerostaan alkaen „Iskra” lakkasi olemasta vallankumouksellisen marxilaisuuden taisteluhenkisen äänenkannattaja, se lakkasi olemasta aseena taistelussa puolueen puolesta. Anastettuaan „Iskran” käsiinsä menševikit käyttivät sitä aseenaan puoluevastaisessa taistelussa, puhujalavana, jolta saarnattiin opportunistimia ennen kaikkea organisatorisissa kysymyksissä. Menševikkien itsensäkin oli pakko tunnustaa, että „vanhan ja uuden „Iskran” välille on muodostunut kuilu”. Puolueen perustaja horjutettiin: vaatimus, että puolueen päätösten täyttäminen on ehdotonta, julistettiin „byrokratismiksi” ja „formalismiksi”, vähemmistön alistuminen enemmistön päätöksiin katsottiin puolueen jäsenen tahdon ja vapauden „karkean mekaaniseksi” polkemiseksi, puoluekuria hyljeksittiin „orjuutuksena”. Menševikit vetivät puoluetta takaisinpäin, organisatori-

seen pirstoutuneisuuteen ja holtittomuuteen, kerhoiluun ja näpertelyyn.

Oli ryhdyttävä päättäväiseen taisteluun menševikkejä vastaan, paljastettava heidän organisaatiokysymyksistä esittämimensä mielipiteiden opportunistisuus, osoitettava, miten vaarallista menševismi oli puolueelle. Tämän tehtävän täytti V. I. Lenin kirjassaan „Askel eteenpäin, kaksi askelta taaksepäin”, joka ilmestyi toukokuussa 1904. Siinä kehitettiin edelleen marxilaista oppia puolueesta. Lähtien käsityksestä, että marxilainen puolue on proletariaatin poliittinen johtaja, V. I. Lenin esitti bolševistisen puolueen seuraavat organisatoriset periaatteet:

Marxilainen puolue on työväenluokan osa, sen etujoukko. Puoluetta ja koko luokkaa ei saa sekoittaa toisiinsa. Puolue luodaan valikoimalla siihen työväenluokan parhaita väkeä, niitä, jotka ovat tietoisimpia, järjestyneimpiä, uhrautuvaisimpia ja vallankumouksen asialle uskollisimpia.

Proletariaatti ei ole yhdenlaatuista. Siinä on kerroksia, jotka eriävät toisistaan tietoisuustasonsa ja elämäkokemuksensa puolesta. Sitä paitsi työväenluokan riveihin tulee kapitalismin oloissa jatkuvasti täydennyksenä taloudelliseen häviöön joutuneita talonpoikia ja pienkäsityöläisiä. Työläisten valveutuneiden ainesten ja muun joukon välinen eroavaisuus on kiertämätöntä. Minkälainen puolueesta tulisi, jos se ottaisi riveihinsä ilman valintaa kaikki, jotka haluavat siihen liittyä? Selvää on, että se ei pystyisi täyttämään etujoukon tehtävää.

Menševikkien puolueesta esittämien mielipiteiden perusvikana oli se, että he sekoittivat puolueen ja luokan toisiinsa. Vaatimalla, että jokaiselle lakkolaiselle myönnettäisiin oikeus julistaa itsensä puolueen jäseneksi, menševikit pyyhkäisivät kokonaan olemattomiin valveutuneiden ainesten ja muun työläisjoukon välisen eron. Se olisi merkinnyt puolueen muuttamista järjestöksi, joka on kehittymättömien kerrosten takapajuisten käsitysten vanki sen sijaan, että kohottaisi koko työväenluokan tietoisuutta sen etujoukon tietoisuuden tasalle. Se olisi johtanut siihen, että puolue olisi välttämättömästi lakannut olemasta etujoukko.

Puolue on proletariaatin tietoisuuden korkein ilmentymä, se imee itseensä työväenluokan mitä rikkaimman kokemuksen ja vallankumoukselliset perinteet. Puolueella on aseenaan edistykseksellisin, vallankumouksellinen teoria — yhteiskunnan kehityksen ja luokkataistelun lakien tuntemus, ja siksi se kykenee johtamaan työväenluokkaa.

Puolue ei ole ainoastaan työväenluokan etujoukko, vaan myös sen *järjestynyt joukko-osasto*. Puolue voi täyttää etujoukon tehtävänsä vain järjestäytyneenä työväenluokan yhtenäiseksi, yhteiseksi, yhteisen tahdon, yhteisen toiminnan ja yhteisen kurin sementoimaksi joukko-osastoksi.

Jotta proletariaatin toiminta voisi olla yhtenäistä, tarvitaan yhteistä tahtoa, mutta yhteinen tahto on mahdoton ilman järjestöä. Työväenluokan tietoisena joukko-osastona puolue on sen järjestyneisyyden olennoituma. Puolue voi johtaa menestyksellisesti työväenluokan taistelua vain silloin, kun se on eheä järjestö.

Menshevikit yrittivät pelotella puoluetta sillä, että monet intelligentit jäävät puolueen ulkopuolelle, koska puoluekuri rasittaa heitä eivätkä he sen vuoksi halua liittyä puoluejärjestykseen. Mutta työväenluokan puolue ei tarvitse mieleltään individualistisia intelligenttejä. Proletariaatti ei pelkää järjestöä eikä kuria. Työläisten koko elämä opettaa heitä järjestymään. Kapitalistinen suurtuotanto liittää yhteen ja totuttaa proletariaattia kurinalaisuuteen, luokkataistelu auttaa sitä tajuamaan järjestön ja kurin tarpeellisuuden. Siksi valveutunut työläinen pitää arvossa järjestöä, käsittää, mikä merkitys sillä on taistelussa.

Proletariaatti on erilaista paitsi tietoisuustasonsa, myös järjestyneisyytensä puolesta. Järjestyneisyys ja tietoisuus ovat kiinteässä yhteydessä toisiinsa. Mitä korkeammalla on tietoisuus, sitä täydellisempää on järjestyneisyys. Työläisten joukossa on myös aivan takapajuisia, järjestymättömiä aineksia ja sellaisia vähän kehittyneitä kerroksia, jotka pystyvät järjestymään vain ammatillisesti. Puolue työväenluokan etujoukkona on proletariaatin täydellisin luokkajärjestö.

Puolueesta tulee luja ja eheä vain ehdolla, että se rakennetaan *sentralismin* pohjalle. Sentralismiperiaate merkitsee, että puolue rakentuu ja toimii yhteisten sääntöjen pohjalla, että sitä johtaa yksi keskuselin, jona on puolueen edustajakokous ja edustajakokousten välisenä aikana Keskuskomitea, ja että kuri on samanlainen kaikille, vähemmistö alistuu enemmistön päätöksiin ja alemmat järjestöt ylempien järjestöelinten päätöksiin.

Koska puolue oli tsaarin itsevaltiuden oloissa illegaalinen, puoluejärjestöt eivät voineet rakentua valinnallisuusperiaatteen mukaisesti, vaan olivat luonteeltaan hyvin konspiratiivisia. Mutta V. I. Lenin oli sitä mieltä, että kun puolueesta tulee legaalinen, puoluejärjestöt rakennetaan *demokraattisen sentralismin* perustalle.

Menshevikit väittivät demagogisesti, että sentralismi muka muuttaa puolueen „tehtaaksi” ja puolueen jäsenet „rattaiksi ja ruuveiksi”. Itseasiassa menshevikit vastustivat puoluekuria, he kiskoivat puoluetta takaisin niihin aikoihin, jolloin jokainen järjestö toimi oman harkintansa mukaan tunnustamatta minäänlaista puolueen yhteisten elinten valtaa. V. I. Lenin kirjoitti:

„...ennen puolueemme ei ollut muodoltaan järjestynyt kokonaisuus, vaan ainoastaan yksityisten ryhmien summa, ja sen vuoksi näiden ryhmien välillä ei voinut ollakaan muita suhteita kuin aatteellinen vaikutus. *Nyt* meistä on

tullut järjestynyt puolue, ja se juuri merkitseekin vallan luomista, aatteiden auktoriteetin muuttamista vallan auktoriteetiksi, alempien puolue-elimien alistumista ylempien tahtoon" (Teokset, 7. osa, s. 353).

Ilman yhden keskuselimen johtoa työväenluokan puolue ei voi olla todella vallankumouksellinen puolue eikä johtaa proletariaatin luokkataistelua.

Yhtenäinen ja sentralistinen puolue ei ole ajateltavissa ilman *kuria*. Järjestö ja kuri ovat kiinteässä yhteydessä toisiinsa, järjestö ei voi olla luja ilman tiukkaa kuria. Käsittelyn ja arvostelun vapaudeksi, toiminnan yhtenäisyydeksi — sellaiseksi V. I. Lenin määritteli työväenpuolueen kurin. Kun päätös on tehty, puolueen kaikkien jäsenten on toimittava kuin yksi mies, sillä järjestyneisyys on toiminnan yhtenäisyyttä.

Boikotoimalla edustajakokouksen ja Keskuskomitean päätöksiä menševikit horjuttivat käytännössä puolueen kuria. He saarnasivat, että edustajakokouksen päätökset eivät ole velvoittavia puolueen jäsenille, semmitenkään „valituille”, johtajille. Mutta työväenluokan puolueessa ei voida säätää sellaista järjestystä, että sen päätökset olisivat velvoittavia rivijäsenille, mutta eivät johtajille. Sellainen „järjestys” muodostuisi vakavaksi vaaraksi puolueen yhtenäisyydelle.

„Intelligenssille ominaisesta individualismista”, V. I. Lenin kirjoitti, „joka jo 1. §:stä käydyissä kiistoissa paljasti itsensä osoittautuen taipuvaiseksi opportunistiseen järkeilyyn ja anarkistisiin fraaseihin, *kaikkalainen* proletaarinen organisaatio ja kuri tuntuvat *orjuutukselta*” (Teokset, 7. osa, s. 343).

Puolueen todellinen yhtenäisyys ei ole ainoastaan aatteellista yhtenäisyyttä, vaan myös järjestöllistä yhtenäisyyttä, joka on mahdoton ilman yhteistä, puolueen kaikkia jäseniä velvoittavaa kuria.

Marxilainen puolue on etujoukon ja työväenluokan miljoonajoukkojen *yhteyden olennoituma*.

V. I. Lenin osoitti virheelliseksi menševikkien väitteen, että kehittyneimpien ainesten erottautuminen sentralistiseksi ja kurinalaiseksi järjestöksi heikentää niiden yhteyttä joukkoihin, että sellaisen periaatteen mukaan rakennettu puolue irtautuu joukoista.

„Päinvastoin”, V. I. Lenin vastasi, „mitä lujempia tulevat olemaan puoluejärjestömme, joihin kuuluvat *todelliset* sosialidemokraatit, mitä vähemmän tulee olemaan häilyväisyyttä ja haparointia puolueen *sisällä*, sitä laajempaa, monipuolisempaa, voimakkaampaa ja hedelmällisempää tulee olemaan puolueen vaikutus sitä ympäröiviin, sen johdettiin *työläisjoukkojen* aineksiin” (sama, s. 248).

Puolueen on huolehdittava jatkuvasti siitä, että sen yhteydet puolueettomiin joukkoihin lisääntyvät ja lujittuvat ja se voittaa luokkansa luottamuksen. Marxilainen puolue ei voi kehittyä, ellei se lujita yhteyksiään työväenjoukkoihin, elleivät joukot sitä tue.

Puolue lujittuu ja sen joukkoyhteydet lisääntyvät, jos puolueen sisällä vallitsee *demokratia* ja harjoitetaan *itsekritiikkiä*.

Täytyy kaikin voimin kohottaa puolueen jäsenistön aktiivisuutta, pyrkiä siihen, että kaikki puolueen jäsenet osallistuisivat puolue-elämän tärkeimpien kysymysten käsittelyyn.

„Jotta tulisimme joukkojen puolueeksi ei vain sanoissa”, V. I. Lenin kirjoitti, „meidän on saatava yhä laajempia joukkoja osallistumaan puolueen kaikkiin asioihin...” (Teokset, 7. osa, s. 103).

Marxilainen puolue katsoo olevansa velvollinen harjoittamaan „itsearvostelua ja paljastamaan armotta omat puutteellisuutensa” (sama, s. 196) nähden siinä tärkeimmän keinon toimintansa puutteellisuuksien voittamiseksi ja puolueen jäsenistön kasvattamiseksi.

Marxilainen puolue on proletariaatin luokkajärjestäytymisen korkein muoto.

V. I. Lenin selitti, että hävittäessään rajan puolueen — poliittisen järjestön — ja työväenluokan väliltä menševikit kielsivät itse asiassa sen, että puolue on työväenliikkeen johtava järjestö.

Marxilainen puolue yhdistää työväenluokan tietoisimpia ja järjestyneimpiä aineksia. Sen aseena on yhteiskunnan kehityksen lakien tuntemus, sillä on selvä ohjelma ja joustava taktiikka. Tällainen puolue on paras koulu työväenluokan johtajien kasvattamiseksi; kehittyneimmät työläiset saavat sen riveissä teoreettista tietoa ja poliittista kokemusta, jotka ovat tarpeen proletariaatin luokkataistelun johtamiseksi sen kaikissa eri muodoissa. Puolue, sen komiteat ja johtajat voittavat työläisjoukkojen luottamuksen osallistumalla proletariaatin jokapäiväiseen taisteluun ja puolustamalla horjumatta sen perusetuja. Kaiken tämän ansiosta puolue saa poliittisena järjestönä mahdollisuuden johtaa proletariaatin kaikkia muita järjestöjä, yhdistää ja yhdenmukaistaa niiden toimintaa, suunnata niiden toiminnan samaan päämäärään, jona on riistojärjestelmän kukistaminen ja sosialistisen järjestelmän pystyttäminen.

V. I. Lenin osoitti, että menševikkien katsomukset, jotka olivat tulleet ilmi väiteltäessä sääntöjen ensimmäisestä pykälästä, olivat kehittyneet nyt yhtenäiseksi opportunistiseksi käsitystavaksi. Menševikkien organisatorisen opportunistin peruspiirteitä olivat nurjamielinen suhtautuminen sentralismiin, kurin vihaaminen, järjestöllisen takapajuisuuden puolustaminen, työväenpuolueen ovien avaaminen pikkuporvarillisille, opportunistis-

tisille aineksille ja se, ettei puoluetta pidetty työväenluokan tärkeimpänä aseena taistelussa proletariaatin diktatuurin ja sosialismin puolesta.

Bolševikkien ja menševikkien peräti erilainen kannanotto organisaatiokysymyksissä ilmensi kahta vastakkaista tendenssiä puolueen rakentamisessa. Bolševikit edustivat proletaarista järjestyneisyyttä ja kuria, menševikit porvarillisen intelligenssin individualismia.

Tämä oli ensimmäinen kerta marxilaisuuden historiassa, kun organisaatorista opportunistia arvosteltiin näin perusteellisesti ja osoitettiin, miten perin vaarallista oli väheksyä järjestön merkitystä työväenliikkeessä. Teoksessaan V. I. Lenin osoitti tavattoman vakuuttavasti, miten valtava oli marxilaisen puolueen merkitys työväenluokan taistelussa erittäinkin historian uudella kaudella, jolloin Venäjällä oli syttymässä suuri kansanvallankumous ja kapitalistinen maailma oli kypsä sosialistiseen kumoukseen.

„Proletariaatilla ei ole valtataistelussa muuta asetta kuin organisaatio. Porvarillisessa maailmassa vallitsevan anarkistisen kilpailun hajaannuttamana, pääoman hyväksi tapahtuvan pakonalaisen työnteon masentamana, syödynä vakituisesti täydellisen kurjuuden, villiintyneisyyden ja rappeutuneisuuden ‚pohjalle‘, proletariaatista voi tulla ja se tulee ehdottomasti voittamattomaksi mahdiksi vain siten, että sen aatteellista marxilaisuuden periaatteiden pohjalla tapahtuvaa yhdistymistä lujitetaan aineellisella järjestöyhtenäisyydellä, joka liittää miljoonat työtätekevät työväenluokan armeijaksi. Tämän armeijan edessä ei kestä Venäjän itsevaltiuden raihnaantunut valta eikä kansainvälisen pääoman raihnaantuva valta” (V. I. Lenin, Teokset, 7. osa, s. 400).

„Proletariaatilla ei ole valtataistelussa muuta asetta kuin organisaatio” — tästä Leninin väittämästä tuli bolševismin eräs kulmakivi.

Puolueesta taisteltaessa puolueen jäsenistö osoitti kypsyyttä ja leniniläisten organisaatioaatteiden syvällistä ymmärtämystä. Monet komiteat arvostelivat jyrkästi menševististä „Iskraa”. Uralin komiteat sitoivat puoluetta ja sen järjestöperusteita koskevan kysymyksen välittömästi proletariaatin diktatuurista käytävän taistelun tehtäviin. „Proletariaatin valmistaminen diktatuurivaltaan”, kirjoittivat uralilaiset, „on niin tärkeä organisaatorinen tehtävä, että kaikki muu on alistettava palvelemaan sitä. Tämä valmistaminen on muun muassa mielialan muokkaamista voimakkaan ja vaikutusvaltaisen proletaarisen järjestön hyväksi ja tämän järjestön merkityksen selittämistä” („VSDTP:n III edustajakokous”, asiakirja- ja aineistokokonaisuus, Gospolitizdat, 1955, s. 146).

V. I. Lenin joutui käymään taistelua puolueen puolesta ilman länsieurooppalaisten sosialidemokraattisten puolueiden johtajain tukea ja vieläpä näiden suoranaisesti vastustaessakin häntä. II Internationalen johtajat esiintyivät V. I. Leniniä vastaan, joka oli rikastuttanut marxilaisuutta esittämällä uusia ajatuksia puolueen merkityksestä, luonteesta ja organisaatioperiaatteista sekä puolueen jäsenistön kasvattamisesta päättäväisessä ja lep-pymättömässä taistelussa opportunistia vastaan. Taistellessaan bolševikkeja vastaan menševikit saattoivat nojautua sen ajan sellaisiin tunnustettuihin auktoriteetteihin kuin A. Bebel ja K. Kautsky.

Bolševikit antoivat II Internationalen johtajille asianmukai-sen vastauksen. Useamman kerran, muun muassa II Internati-onalen Amsterdamin kongressissa v. 1904, bolševikit sanoivat suoraan, että puolueen sääntöjen ensimmäisen pykälän leniniläi-nessä sanamuodossa on otettu varteen saksalaisten sosialidemo-kraattien murehdittava kokemus. Saksan sosialidemokraattisen puolueen säännöissä ei vaadittu, että puolueen jäsenet kuuluisivat johonkin puoluejärjestöön, ja tätä seikkaa opportunistiset ainek-set käyttivät laajassa mitassa hyväkseen puolueen vahingoksi.

Bolševikit kieltäytyivät rakentamasta puoluetta II Internati-onalen puolueiden esikuvan mukaan. Kansainvälisen ja Venäjän työväenliikkeen kokemusten tarkan tutkimuksen ja kriittillisen erittelyn pohjalla he rakensivat Leninin johdolla rohkeasti uudentyypistä puoluetta.

Kesällä 1904 puolueen tila oli hyvin vaikea. Anastettuaan käsiinsä puolueen keskuselimet menševikkijohtajat alkoivat pirstoa puolueen paikallisjärjestöjä. Menševikkien hajotustyö vahingoitti työväenluokan yhteistoimintaa. Tällainen tila oli sitäkin sietämättömämpi, kun maassa vallitseva vallankumouk-sellinen tilanne vaati puolueen voimien yhteenliittymistä ja pro-letariaatin taisteluhenkistä yksimielisyyttä.

Suuri merkitys puolueen yhteenliittämisessä oli 22 bolševikin neuvottelukokouksella, joka pidettiin V. I. Leninin johdolla Sveitsissä elokuussa 1904. Tässä neuvottelukokouksessa hyväk-sytyssä vetoimuksessa „Puolueelle” puoluejärjestöjä kehoitettiin taistelemaan sen puolesta, että saataisiin koolle III edustaja-kokous, joka hillitsisi menševikit ja valitsisi puolueen tahtoa vastaavan — uuden johdon.

Syys- — joulukuussa 1904 pidettiin kolme konferenssia — eteläisen, Kaukasian ja pohjoisen alueen konferenssit —, joissa oli edustettuna VSDTP:n 13 komiteaa. Näissä konferensseissa muodostettiin enemmistökomiteain byroo (EKB), jonka johtoon tuli V. I. Lenin. Joulukuun 22. p:nä 1904 ilmestyi „Vperjod” („Eteenpäin”) lehden ensimmäinen numero. Tämä lehti oli van-han „Iskran” työn ansiokas jatkaja. Lehden toimituskuntaan kuuluivat V. I. Lenin, V. V. Vorovski, A. V. Lunatšarski, M. S. Olminski.

Bolševikkeja kannattivat suuret teollisuusalueet ja tärkeimmät keskukset: Pietari, Moskova, Riika, Baku, Jekaterinoslav, Odessa, Donbass, Keskinen teollisuusalue, Ural. Ammattivallankumouksellisten perusosa kannatti täydellisesti V. I. Leniniä. Bolševismin puolesta käydyssä taistelussa oli kasvanut uusia puolueytöntekijöitä. Puolue, sen valtaosa oli kokeillut kriittisesti sellaisia johtajia kuin Plehanov, Axelrod, Martov ja hylkäsi heidät ryhmittyen Leninin, johtajansa, ympärille.

LYHYITÄ YHTEENVETOJA

Venäjän ensimmäistä vallankumousta edeltänyt kymmenvuotiskausi (vuodet 1894—1904) oli kansan elämässä suurten muutosten aikaa. V. I. Lenin sanoi, että työväenluokan — mahdollisimman vallankumouksellisen voiman — esiinmarssista alkoi uusi aikakausi Venäjän historiassa.

90-luvun puolivälissä päättyi se puoli vuosisataa kestänyt kausi, minkä venäläiset vallankumoukselliset olivat etsineet oikeaa, todella tieteellistä vallankumouksellista teoriaa. Lukemattomien uhrien hinnalla, erilaisten teorioiden käytännöllisen kokeilun ja kriittillisen vertailun tietä vallankumouksellinen ajattelu ja työväenliike päätyi Venäjällä marxilaisuuteen. Syntyi sosialidemokraattinen työväen joukkoliike. Sosialidemokratiassa muodostui kaksi suuntaa — vallankumouksellinen marxilainen suunta ja opportunistinen suunta. V. I. Lenin aloitti leppymättömän taistelun marxilaisuuden puolesta ja perusti Pietariin „Taisteluliiton työväenluokan vapauttamiseksi”, joka oli Venäjän marxilaisen puolueen itu. Marxilaisuuden kehityksessä alkoi uusi, leniniläinen kausi.

20. vuosisadan alussa Venäjällä kypsyi vallankumous; työväenluokka takoi itselleen aatteellis-poliittista asetta tulevia taisteluja varten. V. I. Leninin johtama „Iskra” kävi voittoisan taistelun „ekonomisteja” vastaan, laski pohjan marxilaisen puolueen perustamista varten. VSDTP:n II edustajakokouksesta sai alkunsa bolševikkipuolue, yhteiskunnallisen vallankumouksen ja proletariaatin diktatuurin puolue.

II edustajakokouksessa ja sen jälkeen bolševikit kävivät päättäväisesti taistelua menševikkejä vastaan. Bolševismin taistelulla menševismii vastaan oli mitä suurin historiallinen merkitys. Se oli taistelua uudentyypisistä marxilaisesta puolueesta, työväenluokan johtavasta osuudesta itsevaltiutta ja kapitalismia vastaan käytävissä vallankumoustaisteluissa. Se oli taistelua kansainvälisessä työväenliikkeessä esiintyvää opportunistia vastaan.

Tämän taistelun tulesa V. I. Lenin loi opin puolueesta, osoittaen puolueen työväenluokan perusaseeksi taistelussa proletariaatin diktatuurin puolesta, voittoisan kommunistisen

vallankumouksen puolesta. V. I. Lenin oli proletariaatin suuri johtaja, Marxin ja Engelsin opin ansiokas jatkaja. Leninin kirjalliset tuotteet muodostuivat puolueen valtavaksi aatteelliseksi rikkaudeksi, puolueen murtumattomaksi teoreettiseksi perustaksi.

Työväenluokan vallankumouksellisen marxilaisen puolueen ilmaantuminen Venäjälle vaikutti mitä tuntevimminkin maamme ja koko kansainvälisen työväenliikkeen myöhempään vaiheisiin. Sorretuin ja vallankumouksellisin luokka — proletariaatti — lähti ensi kerran historiassa vallankumoukseen oman itsenäisen marxilaisen puolueen.